ELİF ÖZDAL

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ

2020

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SABIR DÜZEYLERİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ELİF ÖZDAL

ORCID ID: 0000-0003-2297-9099

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

BURSA-2020

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SABIR DÜZEYLERİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ELİF ÖZDAL

ORCID ID: 0000-0003-2297-9099

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN:

Dr. Öğr. Üyesi BURCU ARKAN

BURSA-2020

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYANI

Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak sunduğum
"Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi'' adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadar geçen bütün süreçlerde bilimsel etik kurallarına uygun bir şekilde hazırlandığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklar bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir ve beyan ederim.

Elif ÖZDAL

Tarih ve İmza

25.12.2020

TEZ KONTROL ve BEYAN FORMU

25/12/2020.

Adı Soyadı: Elif Özdal

Anabilim Dalı:Hemşirelik Anabilim Dalı

Tez Konusu: Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

ÖZELLİKLER	UYGUNDUR	UYGUN DEĞİLDİR	AÇIKLAMA
Tezin Boyutları	☑	☐	
Dış Kapak Sayfası	☑	☐	
İç Kapak Sayfası	☑	☐	
Kabul Onay Sayfası	☑	☐	
Sayfa Düzeni	☑	☐	
İçindekiler Sayfası	☑	☐	
Yazı Karakteri	☑	☐	
Satır Aralıkları	☑	☐	
Başlıklar	☑	☐	
Sayfa Numaraları	☑	☐	
Eklerin Yerleştirilmesi	☑	☐	
Tabloların Yerleştirilmesi	☑	☐	
Kaynaklar	☑	☐	

DANIŞMAN ONAYI

Unvanı Adı Soyadı:
Dr. Öğr. Üyesi urcu Arkan

İmza:

İÇİNDEKİLER

Dış Kapak
İç Kapak
ETİK BEYANI II
KABUL ONAY III
TEZ KONTROL ve BEYAN FORMU IV
İÇİNDEKİLER V
TÜRKÇE ÖZET VII
İNGİLİZCE ÖZET VIII
1.GİRİŞ 1
1.1. Araştırma Soruları 4
2.GENEL BİLGİLER 5
2.1.Sabır 5
2.2. Sabrın Çeşitleri 6
2.2.1 Mehrabian'e Göre Sabır 6
2.2.2. Schnitker'e Göre Sabır 7
2.3. Sabrın Önemi 7
2.4. Sabırsızlık 8
2.5. Sabrın Geliştirilmesi 9
2.6. Sabrı Etkileyen Faktörler 10
2.6.1. Zaman 10
2.6.2. Dini İnanış 11
2.6.3. Sosyo-Ekonomik Düzey 11
2.6.4. Diğer Faktörler 12
2.7. Kişilik 12
2.7.1. Kişiliğin Tanımı 12
2.7.2 Kişiliği Açıklayan Kuramlar 13
2.7.3. Kişilik Tipleri 17
2.7.4. Robert McCrae ve Paul Costa'nın Beş Faktör Kişilik Teorisi 20
2.7.5. Kişiliği Etkileyen Faktörler 22
2.8. Sabır ve Kişilik Arasındaki İlişki 25
2.9. Hemşirelikte Sabır ve Kişilik Özellikleri 26

2.10. Dünya'da ve Türkiye'de Sabır ve Kişilik Özellikleri İle ilgili Yapılmış Çalışmalar 28
3.GEREÇ ve YÖNTEM 31
3.1. Araştırmanın Amacı 31
3.2. Araştırmanın Tipi 31
3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman 31
3.4.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 31
3.5. Araştırmanın Değişkenleri 32
3.6.Veri Toplama Araçları 32
3.6.1.Sosyo-demografik Veri Toplama Formu 32
3.6.2.Sabır Ölçeği 32
3.6.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi 33
3.7. Verilerin Toplanması 34
3.8.Verilerin Değerlendirilmesi 34
3.9.Araştırmanın Etik Yönü 35
4.BULGULAR 36
5.TARTIŞMA VE SONUÇ 45
6. KAYNAKLAR 54
7. SİMGELER VE KISALTMALAR 67
8. EKLER 68
9. TEŞEKKÜR 76
10. ÖZGEÇMİŞ 77

TÜRKÇE ÖZET

Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hemşireler kişisel sorunlarıyla baş edebilmeli ve stresli, ani gelişen durumların olabildiği, karmaşık ve hızlı değişim gerektiren hastanede bireylerin sorunlarına çözüm bulmalıdır. Bunu başarmak ve meslekte uzman olabilmek için de sabır tutumuna sahip olması gereklidir.

Bu araştırma Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 2019-2020 döneminde öğrenim gören 420 hemşirelik öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırma verileri 'Sosyo-demografik Veri Toplama Formu', 'Sabır Ölçeği' ve 'Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi' kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi, Bonferroni testi, Shapiro-Wilk testi Kruskal Wallis testi ve Spearman Korelasyon katsayısı analizi yapılmıştır.

Öğrencilerin Sabır Ölçeği puan ortalaması 35,24±6,11'dir. Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının sınıflara göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Dört farklı sınıfta yer alan öğrencilerin gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanları birbirine benzerdir. Öğrencilerin bölümü isteyerek seçmesi ile Sabır Ölçeği'nin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Mezun olunan liseye göre Sabır Ölçeği'nin karşılaştırılmasında kişilerarası sabır ve toplam ölçek puanı istatistiksel farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Sabır Ölçeği ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk kişilik özelliklerine sahip öğrencilerde kişilerarası sabrın, yaşam zorluklarında sabrın ve genel sabrın artacağı; nevrotizim kişilik özelliğine sahip öğrencilerde ise gündelik yaşamda sabrın, kişilerarası sabrın, yaşam zorluklarında sabrın ve genel sabrın azalacağı saptanmıştır.

Sonuç olarak; Sabır Ölçeği ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, öğrenci, kişilik, kişilik özellikleri, sabır

İNGİLİZCE ÖZET

Investigation of the Relationship Between the Patience Levels and Personality Traits of Faculty of Health Sciences Students

Nurses should be able to cope with their personal problems and find solutions to the problems of people in the hospital which may witness stressful and sudden incidents and requires complex and rapid change. In order to succeed this and become an expert in the profession, they should have a patience attitude.

This study was conducted descriptively to examine the correlation between the patience levels and personality characteristics of Faculty of Health Sciences students.

The study was carried out with 420 nursing students studying in Bursa Uludag University Faculty of Health Sciences in the 2019-2020 academic year. The study data was collected using the 'Socio-demographic Data Collection Form', 'Patience Scale' and 'Adjective-Based Personality Test'. In evaluation of the data; descriptive statistics, Mann-Whitney U test, Bonferroni test, Shapiro-Wilk test, Kruskal Wallis test and Spearman's Correlation coefficient analysis were used.

The students' Patience Scale score average was 35.24±6.11. In the comparison of the Patience Scale subscales and total score according to grades, no statistically significant difference was found ($p>0.05$). The students from four different grades had similar patience and total scale scores in patience in daily life, interpersonal patience and patience in life difficulties. There was a statistically significant difference between the students choosing the department willingly and Patience Scale scores ($p<0.05$). In the comparison of the Patience Scale according to the high school of graduation, a statistically significant difference was found between interpersonal patience and total scale score ($p<0.05$). There was a significant difference between the Patience Scale and Adjective-Based Personality Test score averages. It was determined that students with personality characteristics such as extroversion, openness to experience, tender-mindedness and responsibility would have higher interpersonal patience, patience in life difficulties and general patience, whereas students with neurotic personality characteristics would have lower patience in daily life, interpersonal patience, patience in life difficulties and general patience.

As a consequence; it was seen that there was a significant differentiation between the Patience Scale and Adjective-Based Personality Test score averages.

Keywords: Nursing, student, personality, personality characteristics, patience

1.GİRİŞ

Sabır, bireylerin güçlüklere ve beklemediği bir zamanda maruz kaldığı sıkıntılara karşı öfkelenmeden ve isyana düşmeden bu duruma sükûnetle, hoşgörüyle karşılık vermesidir (Hökelekli, 2013). Günlük hayatta sıklıkla sabır tutumuna ihtiyacın olduğu durumlar gelişmektedir. Bu nedenle yaşamın zorluklarıyla baş etmede yüksek sabır düzeyi gerekebilmektedir. Sabır yalnızca yaşamanın zorlayıcı ve güç yanlarıyla mücadele etmek değil yaşamın güzelliklerini bulmak içinde sabır tutumuna sahip olmak önemli bir unsurdur. Bu durumlar göz önüne alındığında sabır tutumu, insanlarda olumlu duyguların yaşanmasında köprü görevini alır (Doğan, 2014). Sabır düzeyinin yüksek olması olumlu bir kişilik özelliğini göstermekle birlikte sabırlı insanlar, zorlayıcı durumlarda daha kontrollü bir şekilde yanlış davranışları fark edip bu davranışı değiştirebilmektedirler (Schnitker, 2012; Tangney et al., 2004).

Hemşireler; değişen çalışma koşullarının olması, yoğun stres altındaki insanlara hizmet vermesi, doğru bulunmayan tutumlara maruz kaldığı ve büyük baskıların olduğu alanlarda görevlerini yapıyor olmaları gibi olumsuz durumlarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle hemşirelerin görev yaptığı alanların diğer mesleklere kıyasla daha fazla stres içerdiği söylenebilir (Karamanoğlu ve diğerleri, 2009; Tel ve diğerleri, 2003). Hemşireler hem kişisel sorunlarıyla baş edebilme hem de her an stresli ve ani gelişen durumların olabildiği, karmaşık ve hızlı değişim gerektiren bir ortam olan hastanede diğer insanların sorunlarına çözüm sağlamalıdır. Bunu başarmak ve meslekte uzman olabilmek için de sabır tutumunun ön planda olması gereklidir. (Bulut, 2005; McAllister, 2003).

Gerçekleşmesi olağan bir hastalık veya hastaneye yatma gibi durumlarda, hasta ve yakınları zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar karşısında bireyler, başkalarının sevecen davranmasına, kendisine destek olunmasına ve cesaret verilmesine ihtiyaç duyarlar. Bu süreçte sağlık personelinin; hastaya etkin bakım sağlaması, isteklerine cevap vermesi, saygı göstermesi, yakınlarına gerekli desteği sağlayabilmesi, sabırlı, sevecen, gelişime açık, etkili iletişim ve empati becerisine sahip olması bu anlamda önem kazanmaktadır (Özkan, 2011; Rego et al., 2010; Thomas et al., 2007). Hemşirelerin göstereceği bu olumlu tutumlar sayesinde hastanın olumsuz duyguları (hata yapma korkusu ve kaygı gibi) ortadan kalkacak ve

hatalardan ders çıkarılabilecektir. Gösterilen sabır nedeniyle olumsuz konuşmalar ve davranışlar fark edilecek ve sorunların giderilmesinde öncü olacaktır (Hotaman, 2011).

Sabır, bireyin mutluluğunu arttıran ve istenilen bir karakter gücü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca olumlu baş etme, değerler ve değerlerin gelişimiyle pozitif yönlü bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir (Schnitker & Emmons, 2007; Schnitker, 2012). Uzun vadeli amaçlar ve zorluklar için uzun süreli sabır tutumuna ihtiyaç duyulur. Bu nedenle sabır, problemlerin daha kolay ve sağlıklı bir biçimde çözüm bulmasında önemli rol oynar (Özdemir, 2018).

Sağlık çalışanı ile hasta iletişiminde öne çıkan bazı tutumlar ve özellikler şu şekilde belirtilmiştir: "İlgili olma, duyguları anlama, empati kurma, işbirliği yapma, sabırlı olma, güler yüzlü ve hoşgörülü olma, saygı gösterme, adil davranma, hastaların güven duygusunu arttırma, sağlıklı iletişim kurma, kontrolü sağlama, gerginliği azaltma, önyargıyı azaltma, sağlıkçının imajı". Sağlık çalışanlarının bu özelliklere sahip olması bakım hizmetlerinin kalitesini belirleyen göstergelerdendir (Özkaplan, 2009; Topçuoğlu, 2013; Uludağ, 2001). Buradan da anlaşılacağı gibi hastaların ruh halindeki hassasiyet nedeniyle kurulacak iletişimde, sabrın ve sabırlı davranış göstermenin önemi çok büyüktür.

Hemşireler hastalara karşı, etkin iletişim becerisinin yanı sıra duygularını kontrol etme ve yönlendirebilme özelliklerine de sahip olmalıdır. Ayrıca çalışma ortamlarında iletişimin nasıl etkin bir biçimde kullanılacağına dair net bilgilere de gereksinim duyarlar. Bu nedenle öncelikle kendi duygularının ve eksikliklerinin farkında olabilmeleri yani kişilik özelliklerini tanımaları gerekmektedir (Radcliffe, 2009; Thompson, 2009; Wink, 2009).

Bütün meslek gruplarında olduğu gibi hemşirelik mesleği içinde kişilik özelliklerinin mesleğe olan etkisini bilmek, hasta bakımında sergilenen performansı ve uygulanmakta olan bakım niteliğini arttırmaktadır. Hemşirelerin duygu, düşünce, tutum, davranış, istek ve ihtiyaçları gibi faktörlerin kurum performansına olan etkisi göz ardı edilemez (Doğanlı & Demirci, 2014; Gözel ve diğerleri, 2017). Hemşirelerin kişilik özellikleri, kriz veya problem karşısında olaylara karşı bakış açısını ve çözümlerine ilişkin algılarını etkileyen önemli faktörlerden biridir.

Sabır ve kişilik arasındaki ilişki sabrın değerlendirilmesinde ve kişisel farklılıkların öneminin anlaşılmasında yardımcı olur (Schnitker, 2012). Eliüşük (2014)' de sabır ve çeşitli kişilik etkenleri arasındaki ilişkinin sabrın belirlenmesine katkı sağladığını belirtmiştir. Bu nedenle hemşirelik mesleğinde sabır düzeyi ve kişilik özelliği hizmetin sunulmasını etkileyen önemli bir özelliktir.

Psikoloji alanında yapılmış olan araştırmalarda sabır konusunda yeterli çalışma bulunmamaktadır. Sınırlı sayıda araştırmada yer alan sabır kavramı ise; iyi oluş hali, öğrenilmiş güçlülük gibi bireyin yaşam zorlukları karşısındaki başa çıkabilme yetisini anlatan özelliklerin içinde yer almaktadır (Connor, 2006). Ulusal ve uluslararası çalışmalara bakıldığında kavramsal çalışmaların haricinde sabır kavramı ile yapılan çalışmalarda büyük bir eksiklik olduğu belirlenmiştir (Doğan, 2014). Sağlık çalışanlarının maruz kaldığı yoğun stresin, üzüntünün ve zorlayıcı çalışma ortamının olduğu bu sektörde sabrın ve psikolojik dayanıklılığın önemi yadsınamaz. Bu konunun önemi için daha fazla çalışmalarla farkındalığın oluşturulması ve eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bu çalışma ile literatürdeki sınırlı sabır çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Uluslararası literatürde ve ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında sabır ve kişilik özellikleri arasında sınırlı sayıda çalışmalar mevcuttur (Aghababaei & Tabik, 2015; Akyol, 2019; Eliüşük, 2014; Ghorbani & Khormaie, 2019; Khormaie et al., 2014; Schnitker, 2012; Schnitker & Emmons, 2007). Ülkemizde sabır ile ilgili hemşireler üzerinde 2020 yılından itibaren çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Süzen, 2020; Tangünü, 2020).

Hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda sabır ile tükenmişlik, profesyonellik ve merhamet değişkenleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara karşın, kişilik özellikleri ile sabır düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışmalara rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışmaların sonucunda sabır ve tükenmişlik arasındaki ilişkide; hemşirelerin sabır düzeyi arttıkça tükenmişlik düzeyleri azaldığı, profesyonellik, merhamet ve sabır ilişkisinde; hemşirelerin profesyonellikleri arttıkça da merhamet ve sabır eğiliminin arttığı tespit edilmiştir (Süzen, 2020; Tangünü, 2020).

Bu çalışma Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın, hemşirelik adayı olan öğrencilerin sahip olduğu kişilik özellikleri ve sabır düzeylerinin

ilişkisini değerlendirerek konuyla ilgili sınırlı literatüre katkı sağlayacağı, öğrenci hemşirelerin baskın olan kişilik özelliklerini ve sabır düzeylerini bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koyacağı düşünülmektedir. Tüm bunların yanı sıra bu çalışma, hemşirelik bakımı için kişilik özellikleri ve sabır düzeylerinin öneminin anlaşılması ile birlikte var olan olumlu yönlerin fark edilip geliştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalara da katkı sağlayacaktır. Sabır düzeyleri yüksek, kişilik özellikleri mesleğe uygun öğrencilerin bu bölümleri tercih etmelerini sağlamak ve verilecek dersler ile öğrencilerin sabır düzeylerinin geliştirilmesi hemşirelik hizmetlerine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırma Soruları

Soru 1: Sabır düzeyi puan ortalamaları nasıldır?

Soru 2: Sabır düzeyi puanının etkileyen faktörler nelerdir?

Soru 3: Sabır düzeyi puanı ve kişilik özellikleri arasında ilişki var mıdır?

2.GENEL BİLGİLER

2.1.Sabır

Sabır kelimesi sözlükte "engelleme, hapsetme; güç ve direnç gösterme" anlamlarına gelmektedir. Sabır kelimesi ahlaki bir terim olarak da kullanılmaktadır. Ahlaki terim olarak; "üzülmek, karşılaşılan sıkıntı ve belalara karşı dirençli olmak; olumsuz durumları olumluya çevirmek için sergilenen metanet" gibi anlamlara gelmektedir (Çağrıcı, 2008).

Türkçede sabır; acı, yoksulluk, adaletsizlik gibi kötü olaylara karşı tepki vermeden geçmesini bekleme, dayanma gücü ve karşılaşılacak olumsuzlukları sükûnetle bekleme olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020). İngilizcede ise karşılığı "patience" olarak kullanılır. İngilizce anlamı olarak da sabır, zorluklara karşı dayanma gücü ve yeteneği olarak tanımlansa da anlam olarak sadece acı çekmeyi tanımlamaz. Aynı zamanda uzun süren ve sonuçlanmayı bekleyen durumlar karşısında, önemli bir iş yaparken sakinliği korumak ve soğukkanlı kalabilmek içinde kullanılır (Merriam- Webster, 1984).

Sabır eksiklik, hastalık veya üzücü bir durum karşısında bireylerin öfkeli ve endişeli olmadan bu durumun sonlanmasını beklemektir. Sabır bazı durumlarda tahammül, sebat ve öfke kontrolü gibi kavramların yerine kullanılmaktadır. Bu durumlar göz önüne alındığında sabır, duygusal yönü ağır basan bir kavramdır (Gül & Çeliköz, 2018).

Schnitker'a göre sabır, psikoloji literatüründe yeni bir kavram olması nedeni ile kavramsallaştırılması ve tanımlanması çok güçtür. Bilinen en temel anlamı, bireyin hayal kırıklığı, zorluklara ve acılara karşı fevri davranmadan sükûneti sağlama durumudur (Schnitker, 2012). Blount ve Janicik'e göre sabır zamansal olarak gerçekleşebilecek gecikmelere karşı; sükûnet, sempati ve empati gibi duyguları yansıtır (Blount & Janicik, 2000).

Budist inanışına göre sabır, insanların bilinçli olarak duygularını kontrol etmesini sağlayan önemli bir kavramdır. Sabırlı bireyler yaşamdaki acılara ve belirsizliklere duygusal olarak etkilenmeden, katlanmaya yönelik davranış ve düşünceleri bilinçli kontrol edebilirler. Bu nedenle sabır, bireyin çeşitli zorlu durumlar karşısında barışçıl bir ruh halini sürdürmesini sağlar (Deng & Li 2016; Wright, 2009).

Sabır kavramı, bireyin duygu ve düşüncelerini kontrol ederek, kendi olumsuz arzularını fark etmelerini sağlayan duygu ve davranış şekli olarak yorumlanmaktadır. Bunların dışında sabır; saldırganlığın, alınganlığın, nefretin ve kindarlığın zıttı olarak ifade eden bir kavramdır. Sabır tutumuna sahip insanlar güçlükler veya engeller karşısında vazgeçmeyerek, zorlukları aşmak için çabalar ve çözüm sağlanana kadar bekleme eğilimi içindedirler (Bommarito, 2014; Sayın, 2012; Semerci, 2000).

Sabrın anlamı üzerinde benzer görüşler teoride hâkim olsa da pratikte bireyler tarafından fark edilip uygulanabilmesini pek mümkün olmadığı görülmektedir. Aslında sabır pozitif ve aktif bir psikolojik süreçtir çünkü kendi isteğiyle şikâyetçi olmadan bütün zorluklara dayanmayı, direnmeyi ve mücadele etmeyi gerektirir (Doğan, 2016).

2.2. Sabrın Çeşitleri

2.2.1 Mehrabian'e Göre Sabır

Mehrabian sabrı; sınırlı, kararlı ve planlı bir davranış olarak tanımlar. Sabırlı insanlar zorluklarla baş edebilmek için hedefe ulaşana kadar çalışmaya devam eder. Mehrabian, sabrı zamansal olarak ele almıştır. Mehrabian üç çeşit sabırdan bahseder. Bunlar;

- Kısa süreli sabır: Günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan bekleme durumları olarak açıklanır. Örneğin; trafiğin yoğun olması, otobüs ya da uçak saatini beklemek ve restoranda kuyruk beklemek gibi.
- Uzun süreli sabır: İnsanların herhangi bir zorlu yaşamla başa çıkma yeteneği olarak belirtilir. Kronik hastalıklar, maddi sıkıntılar, annelerin bebeklerine karşı tutumu bunlara örnektir.
- Kişiler arası sabır: İnsanların sosyal ilişkilerinde diğer bireylere gösterdiği sabır olarak tanımlanır. Zor patrona, aileye, çocuklara ya da öğretmenlerin öğrencilere karşı gösterdikleri sabır bu duruma örnek olarak verilebilir (Mehrabian, 1999).

2.2.2. Schnitker'e Göre Sabır

Schnitker'e göre sabır; bir nesneyi ya da kişiyi beklerken sıkıcı ve zorlayıcı bir durum karşısında engellenme gibi olumsuz uyarılmanın birleşimi olarak tanımlanır (Schnitker & Emmons, 2007). Schnitker, Mehrabian'a benzer bir tanım yapmış ve sabrı üç boyutta ele almıştır.

- Gündelik hayatta sabır: Bu boyut gündelik yaşamın yoğunluğu ile doğru orantılıdır. Bireyler günlük hayatta hayal kırıklıkları ve problemlerle karşılaşabilirler. Bu durum karşısında sabırlı olmak, bireye uzun uğraş gerektirmeden gün içinde sorunların çözüme ulaşmasına yardımcı olur (Schnitker, 2012).
- Yaşam zorluklarında sabır: Uzun süreli amaçlar ve zorluklar karşısında ortaya çıkan sabır tutumudur. Tahammülü zorlayıcı bazı konular; yaşlanma, ciddi hastalıklar, engellilik, ailevi, sosyal ve ekonomik zorluklar, sevilen birinin ölümü, doğal afetler bu duruma örnek verilebilir (Hood et al., 1996).
- Kişiler arası sabır: Bireylerin ilişkilerinde karşılaştığı sorunları çözerken uygulayabileceği bir tutumdur. Kişiler arası iyi bir ilişki kurabilmek için bireylerin, olumlu iletişim becerisine, öfkelerini kontrol edebilmesine ve iyi bir anlayışa sahip olmasına gerek duyulmaktadır. Kişilerarası sabır, sosyal sorunların çözülmesine de yardımcı olur (Schnitker, 2012).

Özdoğan (2005), yukarıdaki sabır çeşitlerinin dışında sabrı, aktif ve pasif olmak üzere ikiye ayırmıştır. Aktif sabır, karşılaşılan sorunlar karşısında olaylara direnmeyi ve sorunu çözmek için harekete geçmeyi gerektirir. Öte yandan, pasif sabır ise tahammül olarak belirtilir ve durağan bilişsel süreci tanımlar. Sorunlara karşı dayanma ve problemli durumun içe atılması, pasif sabrın getirdiği bir durumdur (Özdoğan, 2005).

2.3. Sabrın Önemi

Günlük hayatta çeşitli olaylarla karşılaşılmaktadır, bu olaylardan bazıları mutluluk verici bazıları ise sıkıcı, üzücü ve hatta öfke verici olabilmektedir. Yaşanılan olumsuz durumlara farklı tepkiler verilebilmektedir, bu olaylara verilen en sık tepkilerden biride sabır göstermektir. Kimi insanlar sabretmenin, olaylar karşısında bir teslimiyet olduğunu düşünseler de, sabır bir teslimiyet değil, mücadeledir.

Sabır, bireyin olumsuzluklarla başa çıkarken zihinsel-fiziksel sağlığını korumasına yardımcı olur, ruhsal gelişime katkı sağlar ve istenmeyen bir durum gelişmeden bireyi yaşamdaki belirsizliklere hazırlar (Bommarito, 2014).

Günümüzde başarılı olmak için nerede duracağını bilmek, sabırlı olmak önemlidir. Ulaşmak istenen hedef için acele etmek doğru bir tutum değildir, aceleci davranmak sorunların sonuca ulaşmasını engeller (Eren, 2010). Hayatın bazı dönemlerinde problemlerle karşılaşabilir ve bu sıkıntılar bireylerin cesaretini, dayanma gücünü azaltabilir. Bu durumlarda sabır en önemli dayanma gücü ve manevi destek aracı görevini üstlenir (Doğan, 2017).

Yapılan çalışmalar sabrın hem mutluluğu artırdığını hem de bireyin olumlu özelliklerinin artmasına yardımcı olduğunu belirlemiştir. Sabır özelliği, bireyin kendine güvenini arttırırken sabrın önemli bir manevi değer olduğu da tespit edilmiştir (Mutluer, 2006).

Sabırlı olmak, olumlu duyguları artırarak depresif belirtileri azaltmakta ve bireyin mutluluk düzeyini pozitif yönde etkileyebilmektedir. Sabır, eğitim yoluyla geliştirilebilecek bir olgudur. Sabır çeşitli etkinliklerle ve uygulamalarla güçlendirilerek, insanlar için önemli bir karakter gücü haline gelebilmektedir (Schnitker, 2012).

2.4. Sabırsızlık

Sabırsız, kelime anlamı olarak "sabır göstermeyen, sabrı olmayan, aceleci"; "çabuk davranan, tez iş yapan, canı tez, sabırsız, tez canlı, telaşlı olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020). Sabırsızlık bireyin herhangi bir eksiklik, hastalık veya zorluğa dayanma gücünün zayıf olması, olaylara karşı ani tepki vermesi olarak tanımlanabilir.

Sabırsızlıkla ilgili yapılan çalışmalarda sabrın anlaşılması üzerinde durulmuş ve elde edilen sonuçlarda sabırsızlığın, sabrın tam olarak karşıt anlamına gelmediği belirtilmiştir. Sabrın, sabırsızlığın tersi olarak görülmeme nedeni; sabrın arkasındaki psikolojik süreç ile sabırsızlığın arkasındaki psikolojik sürecin farklı olmasından kaynaklıdır. Sabır ve sabırsızlık birbiriyle ilişkilidir ancak ikisi arasında zıtlık ilişkisi her zaman söz konusu olamaz. Çünkü olumlu duygular, her zaman olumsuz

duyguların doğrudan yansıması değildir (Schnitker, 2012; Schnitker & Emmons, 2007; Spence et al., 1987).

Sabırlı ve sabırsız kavramları temelde bireylerin bilişsel, duyuşsal ve hareketlerini kapsayan süreçlere paralel olmayabilir fakat genel olarak; sükûnetle bekleyen bireyler "sabırlı", gergin ve kaygılı tavırlara sahip bireyler ise "sabırsız" olarak belirtilmektedir. Sabırsız kişiler etrafında olup biteni algılayamaz sonrasında ise ani düşünüp ani karar verirler bu kararlar genellikle öfke ve kontrolsüz tutumlarla kendini gösterir. Fakat sabırlı insanlar, ani duygu değişimlerini kontrol edip akılcı çözümlerle sorunlarıyla baş edebilirler. Sabır bu noktada hayatın iniş ve çıkışlarında denge sağlayıcı bir role sahiptir (Doğan, 2017; Gözütok, 2017; Gül & Çeliköz, 2018).

Duyguları, düşünceleri ve eylemlerinde sabırsız olan bireyler her zaman acele etmektedirler. Herhangi bir konuda fikirleri sorulduğunda veya karar vermesi gereken durumlarda düşünmeden tepki verdikleri için sıklıkla hata yaparlar. Aynı zamanda bu tür insanlar, işlerini olabildiğince çabuk bitirme eğiliminde olsalar da aceleci tavırları nedeniyle yapabileceklerini defalarca tekrar etmek zorunda kalabilirler. Sabırsız bireyler; giyinmelerinde, yemek yemelerinde, hareket halinde, konuşma halinde hatta yazılarında bile kendilerini belli ederler (Aydın, 2005). Ayrıca sabırsız bireylerin sergilediği tutumlar nedeniyle sosyal uyum düzeylerinin etkilendiği ve sabırlı bireylere göre uyum özellikleri daha az olduğu belirtilmektedir (Peterson & Seligman, 2004).

Budist inanışa göre karşılaşılan zorluklara, acılara karşı sabırsız olmanın yanlış olduğu belirtilmiştir. Acı karşısında sinirli, kızgın ve sabırsız olmak, acıyı ortadan kaldırmamaktadır, tam tersine problemlerin artmasına ve kötü durumların daha da çoğalmasına neden olmaktadır (Schnitker & Emmons, 2007).

2.5. Sabrın Geliştirilmesi

Sabırlı olmak zordur; ancak büyük işler başarmış insanlar için başarılı olmanın en önemli yollarından biri sabırdır. Sabır, ani ve dikkatsiz adımların önüne geçer ve seçenekleri sakince düşünmek için bize zaman verir. Bireyi sabırsızlandıran durumları sadece tespit etmek bile sorunları çözmede ve sabır düzeyini geliştirmede faydalı olabilir. Bu nedenle sabırsızlığa neden olan durumlar önceden tahmin edilir ya da görülebilirse olumsuz durumlar gerçekleşmeden önüne geçilebilir. Sabır düzeyini

yükseltmek için önce büyük bir çaba gösterilmesi gerekse de, zamanla bu tutum kişiliğimizin bir parçası haline gelebilir.

Ulusoy 2010 yılında yaptığı çalışmada, bireylerin sabır gücünün kazanılması için dört öneride bulunmuştur. Bunlar;

1. Bireyler sonuca ulaşacaklarına inanmalı ve bu konuda gereken kararlılığa sahip olmalıdır.

2. Hedefe ulaşmak için gerekli tüm uygun yöntem ve teknik kullanılmalıdır.

3. Sonuca ulaşmak zaman alsa da, bu süre çalışılarak harcanmalıdır.

4. Olumsuz duygu ve düşüncelere (başarabilir miyim, başarısız olmaktan korkuyorum, zaten ben başaramam, bu durumda başarmam mümkün değil, hazır değilim) karşı direnme becerisine sahip olunmalıdır.

Ulusoy'a göre başımıza gelen olumsuz olaylara karşı durumu kabullenmek, durgun ve hareketsiz kalmak, pasif bir bekleyiş sergilemek, üzülmek, uzak kalmayı istemek ve bunlara katlanmak doğru bir davranış olarak görünse de sorunların çözümü için yeterli değildir. Sorunların çözümü ve sabrın gelişimi için mücadele etmek gereklidir. Bu mücadele sürecinde gösterilecek irade gücü ise sabırdır (Ulusoy, 2010).

2.6. Sabrı Etkileyen Faktörler

2.6.1. Zaman

Bir iş için ayrılan süre tüm insanlar için önemli bir kavramdır. Kontrollü kullanılmayan zaman, bireylerin bazı durumlarda sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Bu nedenle zamanın değerli bir kaynak olduğu bilinmektedir. Ayrıca zaman, sabrı etkileyen önemli faktörlerden biridir.

Bireylerin olaylara karşı sabırlı veya sabırsız tepki vermesine etki eden faktörlere bakıldığında, bekleme süresinin ve tahmin edilen zamanın farklılaşması önemli etkenlerden biridir. Sırada beklemek gibi rutin faaliyetlerin yanı sıra önemli hastalıklar gibi kişinin hayatında önemli bir yere sahip olan olaylarda bekleme süresinin bilinmesi beklemeye verilecek tepkiyi etkiler. Kısaca bireyin bekleme süresini bilmemesi ya da bu sürenin uzaması sabır düzeyini değiştirebilen bir durumdur (Dudley, 2003). Budist felsefesi de sabır kavramını açıklarken her şeyin bir vakti olduğunu kabul eder ve doğru zamanı beklemenin önemini vurgular (Kabat-Zinn, 2009).

2.6.2. Dini İnanış

Sabrı etkileyen diğer bir faktörde bireyin dini inancıdır. Hemen hemen tüm dinlerin ortak noktalarından biri sabrın en temel erdem olduğu inancıdır. Tüm dinlerin ortak hedeflerinden bir diğeri ise insanların sabır düzeyinin gelişmesidir.

Mesneviler de sabrın önemini vurgulamış olup bireylerin hedefledikleri olay veya durumlara yalnızca sabır ederek varılabileceğini anlatmıştır. Kur'an da her güzel şeyin başlangıcının sabır olduğunu anlatmıştır (Azamat, 2004). Tasavvufta dinî gelişim yedi evreden oluşur. Bunlar arasında beşinci sırada olan sabır evresine ulaşan bireyler, olumsuzluklar karşısında kendilerini olayların arkasındaki gerçek faktöre teslim ederek sabırla aşmaktadırlar (Karaca, 2011).

Dini inancı yüksek bireyler, ölüm sonrası hayata inanırlar ve yaşadıkları kaybı büyük bir düzenin parçası olarak görürler yaşadıkları bu travmaları sabır göstererek atlatabilmektedirler (Emmons, 2009). Bireyler dini inançları sayesinde, olumsuz olaylara, zorluklara, engellere karşı sabırla direnebilirler. Böylece mutsuzluktan, üzüntüden ve stresten kendilerini koruyabilirler (Cengil, 2003). İslam dininde; sabrın önemi üzerinde durulması, sabrın tavsiye edilmesi ve sabırlı davranan bireylerin ödüllendirmesi gerektiği belirtilmektedir. Yukarıda bahsedilen inanışlar doğrultusunda bireylerin inançlarının, olumsuz olaylara karşı bakış açısını ve sabır davranışını önemli derecede etkilediği düşünülebilir.

2.6.3. Sosyo-Ekonomik Düzey

Bireylerin ekonomik durumları ile sabrın düzeyi arasında önemli bir ilişki vardır. Düşük ekonomik düzeye sahip bireyler zorlu yaşam şartlarından daha fazla etkilenmektedir. Bu durum sabır düzeyinin daha yüksek ya da daha düşük olmasına sebep olabilmektedir.

İşsizlik ve intihar ilişkisini ilk tanımlayan Durkheim, işsizliğin sosyal izolasyonu artırdığını, sosyal izolasyonun da intihar riskinde artışa sebep olduğunu belirtmiştir (Gunnel et al., 2009). Buradan anlaşılacağı gibi, ekonomik krizin getirdiği kötü yaşam koşulları karşısında bazı kişilerin sabır gösteremediği ve doğru karar veremediği görülmektedir.

2.6.4. Diğer Faktörler

Bunların dışında kronik hastalıklar, maddi ya da manevi büyük kayıplar yaşamak, engellilik gibi olumsuz durumlar bireylerin yaşam tarzını değiştirir. Bu değişimle birlikte kişiler; zorluklarla baş etme, yeni düzene adaptasyon sağlama ve sabır düzeyi gibi özelliklerden etkilenebilmektedir. Eğer yüksek sabır davranışı gösterilirse, karşılaşılan problemleri kabullenip olumlu bir şekilde çözüm sağlanabilir.

2.7. Kişilik

2.7.1. Kişiliğin Tanımı

Kişilik kelimesi, Latincede "bir tiyatro oyuncusu tarafından takılan maske" anlamına gelen "persona" dan türemiştir. Roma tiyatrolarında rol alan oyuncular, bu rolleri temsil eden maskeleri "persona" olarak tanımlamışlardır (Eroğlu, 2013; Köknel, 2005).

Her bilim dalı kişiliği farklı şekilde tanımlar çünkü kişilik, karmaşık ve çok yönlü bir kavramdır. Psikologlara göre kişilik, bir bireyin özel ve benzersiz yönlerini içerir ayrıca her bireyin alışkanlıklarının ve davranışlarının bir bütünü olarak ifade edilir. Davranış bilimcilerine göre her bireye özgü olan bu tipik davranışlar ve kişilik özelliği zaman zaman ya da her zaman gözlemlenebilir. Kişilik özeldir ve ayırt edicidir, aynı zamanda bireyleri birbirinden ayıran veya onları benzersiz kılan en önemli faktördür (Baymur, 1994; Deniz, 2007; Uzunkaya, 2010).

Başka bir tanımda ise bireyin farklı durumlarda zaman içinde sürekli olarak var olan benzersiz duygularını, düşüncelerini ve davranış kalıplarını ifade eder. Bu tanım kişiliğin, bireyi kendisi yapan ve başka bireylerden farklı kılan bir durum oluştururken, diğer yandan kişiliğin durağan ve sürekli olduğunu göstermektedir. Bireysel farklılıklar ise zamanla ve değişen koşullar içinde aynı kalmaktadır (Morris, 2002). Kısaca kişilik insanların doğuştan gelen fiziksel, zihinsel ve psikolojik durumunu yansıtan sosyal çevre ve eğitim ile etkileşimi sonucunda insan davranışına yansımasıdır (Merdan, 2013).

Kişilik kavramının oluşumunda önem teşkil eden üç temel etken vardır. Bunlar; benzersizlik, tutarlılık ve değişmezliktir. Bu özelliklerin bir bölümü içsel faktörler yani fertlerin fizyolojik ve biyolojik durumları üzerinden elde edilirken, diğer

özelliklerin büyük bir bölümü içinde yaşanılan sosyal ve kültürel çevreden yani dışsal faktörlerin etkisiyle oluşur (Topçu, 2015).

İnsanların devam etmekte olan duygusal, psikolojik, sosyal ve fiziksel özelliklerin tüm yönlerini kapsayan kişiliğin, gelişim sürecini açıklamak için birçok kuram geliştirilmiştir. Kişilik kuramına dair birden fazla görüş vardır bunlardan biri de çocukluğun ilk 5 ve 6. yılın kişiliğe olan katkısının büyük olmasıdır. Büyüme ve gelişme sürecinde doğuştan gelen genetik özellikler ile çevresel etkenlerin etkileşimi sonucu benzersiz bir kişilik özelliği ortaya çıkmaktadır (Özdemir ve diğerleri, 2012). En belirgin ve önemli özelliği de fertlerin çevre ile adaptasyonun sağlaması ve her bireyin tek bir karakter ile kendine özgü olmasıdır (Eren, 2007).

2.7.2 Kişiliği Açıklayan Kuramlar

2.7.2.1.Freud'un Kişilik Kuramı

Freud'un kuramı ilk kapsamlı kişilik kuramıdır. Kuram, her bireyin sürekli olarak ruhsal enerjiye (libido) sahip olduğunu söyler. Bir eylem veya dürtü, uygunsuz bir şekilde bastırılmışsa, birey enerjisini rüyalar veya nörotik semptomlar gibi başka şekillerde ortaya çıkarmaya çalışacaktır (Smith et al., 2016). Freud kişiliği, insan davranışlarına etki ettiğine inandığı üç öğeye ayırmıştır. Bunlar; id (alt benlik), ego (benlik), ve süper-ego (üst benlik) öğeleridir

- İd, kişiliğin biyolojik parçasıdır ve bireylerin doğuştan sahip olduğu bütün dürtülerin kaynağıdır. Freud'a göre bireylerin doğuştan gelen iki temel eğilimleri vardır, bunlar cinsellik ve saldırganlıktır.
- Ego, kişiliğin düzenleyici, dengeleyici ve uyarlanabilir parçasıdır. Freud, egonun dış dünyanın etkisi altında alt benliğin bir parçası olarak geliştiğini ve alt benlik ile dış dünya arasında aracılık ettiğini belirtmiştir.
- Süper ego ise kişiliğin ahlaki yönüdür. Bireyin gerçekleştirdiği eylemlerin doğruluğunu belirlemelerine ve toplum tarafından kabul edilen değer yargılarına göre hareket etmesine yardımcı olur. Süper ego, çocukların ailede ve toplumda kendilerine aktarılan geleneksel değerlerin karşılıklı etkileşimi sonucu gelişir, ödül ve cezalarla pekiştirilebilir. Kişilik, bu üç öğenin dinamik bir biçimde birbirleri ile

bütünleşmesi sonucu oluşmaktadır (Boeree, 2006; Gürses & Kılavuz, 2016).

Freud'a göre kişiliğin güdüsü ve kişinin en büyük eksiği olarak gördüğü kavram sevgidir. Freud, bu üç sistemi "bilinçaltı güdüleme", "gereksinimlerin engellenmesi", "davranışlarda duygu ve tutumların etkisi" gibi konuları incelemek için kullanmış ve bu üç sistemin birbirleri ile bağlantılı olarak çalıştığını belirtmiştir (Burger, 2006).

Freud yenidoğan bebeğin değişik aşamalardan geçerek kişiliğinin oluştuğunu öne sürmüştür. Bu aşamalara psikoseksüel aşamalar adını vermiş ve 5 dönemde incelemiştir.

1. Faz-Oral Dönem: Doğumla başlar 1 yaşına kadar sürer. Ağız, dudaklar ve dil temel haz organlarıdır. Bu dönemin en etkin işlevi içe alım, en çok görünen davranış biçimi ise bağımlılık ve uyaranlara karşı pasif kalma gibi özellikleri ortaya çıkarabilir.

2. Faz-Anal Dönem: 1–3 yaş aralığını kapsamaktadır. Anüs ve çevresi haz bölgeleridir. Ambivalans özelliği duygu ve davranışlara yansımaktadır. Bu dönem başarı ile atlatılmazsa titizlik, cimrilik, kararsızlık yani obsesif kompulsif kişilik özellikleri görülebilir.

3. Faz-Fallik Dönem: 3– 5 yaş aralığını kapsamaktadır. İlgi üreme organlarıdır, bu döneme takılıp kalınırsa aşırı utangaçlık, fiziksel zarar görme korkusu, cinsel kimliğe ilişkin güvensizlik oluşabilir.

4. Faz-Latent Dönem: 5-11 yaş aralığını kapsamaktadır. Seksüel dürtüler yavaş yavaş sosyal arayışlara doğru yönelmeye başlar ve süper ego olgunlaşma sürecine girer.

5. Faz-Genital Dönem: 11 yaşından sonrasını kapsar. Gerçeklik ilkesi hayatında ön plana çıkmaktadır bu ilkeyi bilişsel yetilerinde ve duygusal tepkilerinde kullanmaya başlar (Akar, 2005; Cüceloğlu, 1999).

Frued'a göre kişilik gelişiminde büyük öneme sahip olan pregenital dönem, ilk üç dönemi kapsamaktadır. Çocuklar bütün önemli kişilik özelliklerinin temelini bu dönemlerde geliştirirler. Dönemlerin herhangi birinde saplantı olması mümkündür ve belirli bir dönemde saplantı yaşayanlar o döneme ait olumsuz özeliklere sahip olabilirler (Dal, 2009).

2.7.2.2.Adler'in Kişilik Kuramı

Adler'e göre kişilik bireyin bilinç seviyesinin üstünde yer alan bölünmez bir bütündür. Kendini tanımak ve kendini değiştirmek bireyler için oldukça güç bir durumdur. Adler, bilinç ve bilinç dışının birbirine zıt iki kutup olmadığını belirtmiştir. Bilinç ve bilinç dışı aynı yönde ilerlediğini ve ikisi arasında kesin çizginin olmadığını ifade etmiştir (İnanç & Yerlikaya, 2011). Ayrıca kişiliğin oluşumu için ilk birkaç yılın önemli olduğunu ve bu yıllardaki ebeveyn davranışlarından etkilenildiğini savunmuştur (Okutan, 2010).

Adler kişiliği açıklarken iki önemli kavramı vurgulamıştır. Bunlar aşağılık ve üstünlük kompleksidir. İnsanlar yaşamları boyunca güçlükler, sorunlar, tehlikeler, acılar vb. karşılaşabilirler. Aşağılık kompleksine sahip bireyler bu durumlar karşısında ortamdan uzaklaşma veya antisosyal davranış eğilimine sahiptir. Üstünlük kompleksi ise genellikle orta sınıfta yer alan bireyler, kendi imkânlarının ve kapasitesinin üstün olduğuna inanırlar. Bu tutum davranışlarında, karakterlerinde ve düşüncelerinde açıkça görülebilmektedir. Üstünlük kompleksi, kişinin kendi kendisine ve diğer bireyler karşısındaki aşırı istekleriyle kendini belli eder (Adler, 2008). Adler, bütün insanların yaşama aşağılık duygusuyla başladıklarını ifade eder. Ömür boyu süren çabaların nedeni bu aşağılık kompleksinden kurtulmak içindir. Freud, kişilerin güdülenmesinde saldırganlık ve cinselliğin önemini vurgularken Adler, aşağılık duygusunun güdüleyici bir güç olduğunu savunmuş ve bunu ‘‘üstünlük kompleksi’’ olarak ifade etmiştir (Burger, 2006).

2.7.2.3. Carl Gustav Jung' un Kişilik Kuramı

Carl Jung'a göre kişilik, bireyin kimliği ve kim olmak istediği konusunda ümit verici düşünceleri ve birçok sistemi içerir. Bu sistemler, kendi aralarında sürekli etkileşim halinde olan ego, kişisel bilinçdışı, kolektif (ortak) bilinçdışı ve arketiplerdir. Kişisel bilinçdışı, bireyin bastırılmış düşünceleri, unutulmuş yaşantı ve gelişmiş fikirleri; kolektif (ortak) bilinçdışı, bireylerin kökenine ait olan, nesiller arası genlerle geçen ve türün tüm üyelerinde benzerlik olan bilinçdışı düzeyi; arketip ise kolektif bilinçdışında depolanan ve tüm bireylerde benzer olan düşünce biçimlerini içermektedir (Morris, 2002).

Çocukların kimliklerinin, doğumdan sonraki ilk yıllarda ebeveynlerinden ayrı olmadığını savunan Jung, çocukların kişiliklerinin gelişiminde anne-babanın kişilik yapısının önemli yeri olduğunu ve ailenin bir yansıması olduğunu belirtir. Ayrıca çocukların okula başlamasıyla ebeveyn ile iletişiminin azaldığı dönemde, anne ve babanın aşırı korumacı ve baskıcı tutumunun çocuğun kişilik oluşumuna zarar vereceğine inanmaktadır (Schultz & Schultz, 2009).

Carl Jung, geçmişte yaşanılan durumlar davranışları etkilese de bireyin kendi geleceğini belirleyebilecek kişiliğe sahip olduğunu belirtir. Bunun için bireyin kendini sürekli yenilemesi gerektiğini savunmuştur. Jung, ilk kez içe dönüklük ve dışa dönüklük kavramını kullanmıştır. İçe dönük bireyler dış dünyadan kendini tamamen izole etmiştir. Dışa dönük bireyler ise bütün ihtiyaçlarını dış çevreden temin ederler (Odabaşı & Gülfidan, 2003; Okutan, 2010).

2.7.2.4.Karen Horney'in Kişilik Kuramı

Horney, güven ve memnuniyetin insanın yaşamında önemli olan iki temel eğilim olduğunu ve bu eğilim kişiliğin yönelticisi ve belirleyicisi olduğunu savunur. Güven duygusu çocukluk döneminde önemli bir yere sahiptir. Bireylerin temel amacı tehlikeden uzak ve güvenli bir ortamda yaşam sürmektir. İnsanoğlu endişelerini ve korkularını yenmek amacı ile devamlı olarak hareket halindedir. Kendilerini endişeye ve korkuya düşüren durumlarla baş edebilmek için bazı davranış kalıpları (stratejiler) geliştirirler. Bu stratejiler bireyi psikolojik gerilimlerden kurtarmak ve sosyal ilişkilerini düzenlemek için tasarlanmıştır (Eren, 2004; Schultz & Schultz, 2000).

Horney de Jung gibi her bireyin kendini gerçekleştirme kapasitesine sahip olduğuna ve psikoanalizin amacının erken çocukluk döneminde işlev bozukluğuna sebep olan kalıpları bulmak yerine sağlıklı bir benliğe doğru ilerlemesi gerektiğine inanmaktaydı. Horney, Freud'un kız çocuklarının erkeklerin penislerini, erkek çocuklarının ise kızların rahimlerini kıskandığına yönelik görüşlerini de doğru bulmamış, eğer bir kıskançlık var ise bunun erkek çocuklarının sahip olduğu ayrıcalıklardan kaynaklandığını, kısacası kültürel olduğunu belirtmiştir (Ewen, 2014).

2.7.2.5.Hans Eysenck'in Kişilik Kuramı

Eysenck, kişilik özelliklerine odaklanan bir kuramcıdır. Kişilik özellikleri, bireylerin kimliğini, rahat veya heyecanlı gibi davranışların tanımlanmasını sağlar. Eysenck, kişiliği hiyerarşik bir düzene koymuştur ve bu hiyerarşinin en tepesinde, üst düzey özellikler olarak bireylerin ayırıcı özellikleri bulunmaktadır. Birkaç üst düzey özellikler, daha sonra birkaç alt dereceli özellik belirleyebilmektedir. Alt düzey özellikler, alışılmış davranışlar ve özel tepkileri telafi etmeye yardımcı olmaktadır (Eysenck, 2017).

Eysenck kişiliği üç boyutta sıralamıştır. Bunlar; dışadönüklük-içedönüklük, nevrotiklik ve psikotikliktir. Dışadönüklük boyutu; bireylerin dikkatinin ve biriken enerjinin yönünü iç dünyadan dış dünyaya yönlendirmesini ele alır. Nevrotiklik boyutu; insanlardaki ansiyeteyi, gerilimi ve duygusal dengesizliği belirler. Psikotiklik boyutu ise; normal, şizofrenik ve manik depresif insanları ayırmak için kullanılan boyuttur (Feist & Feist, 2008; Maltby, 2015). Ayrıca dışa dönüklük boyutu; girişken, dışa açık ve rahatlıkla diğer insanlarla iletişime geçebilen, içe dönük boyutu; antisosyalliği, sessizliği ve diğerleriyle etkileşimlerine sınır koyan, nevrotiklik boyutu; çekingenliği, gerginliği, karamsarlığı, kaygıyı ve kendine güvensizliği gibi özellikleri kapsamaktadır (Karancı ve diğerleri, 2007).

2.7.3. Kişilik Tipleri

2.7.3.1. A Tipi Kişilik

A tipi kişilik özelliği gösteren insanlar; rekabetçi, çalışma hayatında başarılı, azimli, zamanını iyi değerlendirirler ayrıca problemlerle başa çıkma konusunda başarılıdırlar. Bu insanlar başarıya hızlı bir şekilde ulaşmak için sinirli ve sabırsız bir tutuma sahip olabilirler. Durağanlığı sevmezler bu nedenle devamlı olarak kendilerini meşgul edecek bir şeyler bulurlar (Durna, 2005). Çoğu iş yeri bu tip insanlarla çalışmak isterler ama bu tip bireyler kendilerini zaman içerisinde çabuk yıpratırlar (Zel, 2001).

2.7.3.2. B Tipi Kişilik

B tipi kişilik özelliğine sahip bireyler ailesine, kendisine ve sosyal çevresine zaman ayırıp vakit geçirebilmektedir. A tipi bireyler hırslı, benmerkezci, aceleci ve sabırsız tutumlarına sahipken, B tipi bireyler bunun tam tersine sakin, yavaş ve temkinli konuşup iyi bir dinleyicidirler (Özsoy ve diğerleri, 2014).

B tipi kişilik özelliği olan bireyler, rekabetçi tutumları daha zayıftır. Boş zaman oluşturarak kendilerine uygun etkinliklere katılarak stresten uzak kalmaya çalışırlar. Bu bireyler her şeyi olduğu gibi kabul eder, sosyal hayattan zevk alır, herkesle dostluk içindedirler. Bu tip özelliklere sahip bireylerin alkol, sigara gibi zararlı alışkanlıkları ya da genetik kalp sorunları yoksa sağlıklı bireyler olarak değerlendirilir (Aktaş, 2001; Burger, 2006).

2.7.3.3. Littauer ve Littauer'in Kişilik Tipleri

Littauer ve Littauer, kişilik tiplerini dört grupta incelemiştir. Bu tipler şunlardır:

- Popüler iyimserler: Toplum içinde tanınan bireylerdir. Üretken, aktif, eğlenceli bireylerdir. Çalışma ortamları dağınıktır ve bu bireyler iletişime geçerken beden dillerini aktif kullanırlar.
- Mükemmeliyetçi melankoli: Mükemmeliyetçi tutumları ön plandadır, düzenli ve planlı yaşarlar. Mahremiyete önem verirler.
- Daha güçlü kolektifler: Rol yapmaktan hoşlanmazlar, vücut dillerini iyi kullanırlar.
- Zorluk: Çalışkan ve koruyucu özelliğe sahip bireylerdir. Olumlu özelliklerinin dışında çabuk hayal kırıklığına uğramak ve ortak fikre varmada problem yaşamak gibi zayıf yönleri de vardır. Öfkelerini kontrol etmede sorun yaşarlar genelde öfkelerini karşıya yansıtır ve güç sahibi olmak isterler (Soysal, 2008).

2.7.3.4. Enneagram' ın Kişilik Tipleri

Enneagram bünyesinde bulunan dokuz kişilik tipinin kısaltılmış hali aşağıdaki gibidir (Riso & Hudson, 2003).

- Tip 1: Mükemmeliyetçi, idealist, hedef odaklı ve kontrollü bireylerdir.
- Tip 2: Yardımsever, verici, kendini ifade etmeyi seven, başkalarını mutlu etmeye çalışan, bazen baskıcı bireylerdir.
- Tip 3: Başarılı, ortama kolay uyum sağlar, hırslı ve kibirli bireylerdir.
- Tip 4: Dışavurumcu, yenilikçi, etkileyici, romantik, dengesiz ruh haline sahip bireylerdir.
- Tip 5: Dikkatli, araştırmacı, akıllı, gelişime açık, soğuk bireylerdir.
- Tip 6: Şüpheci, sadık, ortak, güvenilir bireylerdir.
- Tip 7: Maceracı, tutkulu, kültürlü, kolayca dikkati dağılır, aşırıya kaçan kişilerden oluşur.
- Tip 8: Kendinden emin, gözü kara, kararlı, baskıcı bireylerdir.
- Tip 9: Uyumlu, barışçıl ve inatçı kişilerden oluşur (Riso ve Hudson, 2003).

2.7.3.5. Myers-Briggs' ın Kişilik Tipi

Myers-Briggs kişilik tipi tanımlaması yaparken dört boyuttan bahseder. Bunlar;

- 1. Boyut: Odaklanma süreciyle ilgilidir. Bu boyut, bireyin dikkatini odaklamada iki ayrı yol olan dışadönüklük ve içedönüklük yolundan hangisini tercih ettiğini kapsamaktadır.
- 2. Boyut: Bilgi edinme süreciyle ilgilidir. Bu boyut, bireyin bilgi edinmek için iki ayrı yol olan duygusallık ve sezgisellik yolundan hangisini tercih ettiğini kapsamaktadır.
- 3. Boyut: Karar verme süreciyle ilgilidir. Bu boyut, bireyin karar vermek için iki ayrı yol olan düşünme ve hissetme yolundan hangisini tercih ettiğini kapsamaktadır.
- 4. Boyut: Dış dünyayı ele alma ile ilgilidir. Bu boyut da, bireyin dış dünyayı ele alırken ayrı yol olan yargılama ve algılama yolundan hangisini tercih ettiğini kapsamaktadır (Akdeniz & Erişti, 2015).

2.7.4. Robert McCrae ve Paul Costa'nın Beş Faktör Kişilik Teorisi

Allport ve Odbert ilk kez 1966'da kişilik özelliklerini araştırmaya başlamıştır. Daha sonra 1978'de Robert McCrea ve Paul Costa tarafından geliştirilip günümüze kadar gelmiştir (Yeni, 2015). McCrea ve Costa kişilik özelliklerinin yapısının, doğası gereği evrensel olduğuna inanmakta ve kişilik özelliklerinin, kişisel tercihlere göre kararlar almak için özünde pek çok güdüleme kaynağı olduğuna işaret etmektedir (Chatwin, 2018). Kişilik çalışmalarının çoğunda beş faktörün ortaya çıkmasından kaynaklı bu kuram "beş faktör kişilik kuramı" veya "büyük beşli" olarak adlandırılır. Bu beş faktör; dışadönüklük, deneyime açıklık, öz disiplin/sorumluluk, uyumluluk ve duygusal denge/nevrotiklik olarak ayrılmaktadır (Burger, 2006).

Bacanlı ve arkadaşlarına göre geçmişten günümüze kişilik hakkında birçok görüş bulunmaktadır. Beş faktör kişilik teorisi bu farklı bakış açılarını tek çatı altında toplayan bir teoridir (Bacanlı ve diğerleri, 2009). Kişiliğin araştırılması noktasında birçok farklı yöntem ve teori olsa da "beş faktör kişilik kuramı" psikolojinin tüm ana dalları içerisinde kişiliğin incelenmesine yönelik en temel ve en gelişmiş kuram olma özelliğine sahiptir (Gill & Hodgkinson, 2007).

2.7.4.1.Dışadönüklük

Dışadönük bireyler yalnız kalmaktan çekinir ve sürekli başkalarıyla birlikte vakit geçirmek isterler. İçedönükler ise düşünceleri, merakları ve dikkatleri iç dünyaya doğru yönelmiştir ve diğer bireylerle fazla görüşmek istemezler. Jung aktif bir yaşam sürebilmek için kişinin bu iki yön arasında denge kurması gerektiğini belirtir ve kişilik problemlerinin bunlar arasında ki dengesizlikten kaynaklandığını savunur (Cüceloğlu, 2003).

Dışadönük özelliği yüksek olan bireyler kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilmektedirler ve iletişim becerileri yüksek olduğundan dolayı takım çalışmasında oldukça iyidirler. Dışa dönüklerin eksikliklerine bakıldığında içe dönüklere göre iş hayatında kurallara uymadığı, fazla alkol tükettiği gibi dürtüsel veya heyecan arama gibi olumsuz davranışları mevcuttur. Yapılan bir çalışmada ise dışa dönüklerin içe dönüklere göre iş görüşmelerinde daha fazla yalan söyleme eğiliminde oldukları görülmüştür (Robbins & Judge, 2013).

2.7.4.2.Uyumluluk

Çevresi ile uyumlu insanlar samimi, hoşgörülü, dürüst, duyarlı ve alçak gönüllü olarak tanımlanmaktadır. Uyumsuz bireyler ise uzlaşmaya yanaşmaz, güvenilmez, inatçı, şüpheci, kaba ve art niyetli özelliklere sahiptirler (Bono et al., 2002; Graziano et al., 1996).

Uyum, bireyin kişisel yönelim seviyesini etkilemektedir. Uyumlu bireyler arkadaş canlısı, birlikte çalışmayı sever, kibar, güven verici ve yumuşak kalplidir. Bu tip özelliğe sahip yöneticiler çalışanların motivasyonunu yükseltir, ihtiyaçlarını görür ve ihtiyaçlarını karşılar ayrıca etkili iletişim yeteneğine sahiptirler. Düşük uyuma sahip bireyler ise başka bireylere karşı şüpheci bir yaklaşımları vardır, işbirlikçilik yerine rakip olmayı tercih ederler (Burger, 2006).

2.7.4.3.Sorumluluk

Öz disiplin olarak da adlandırılan sorumluluk boyutu, öğrenme ve sosyalleşme sürecinin sonucudur. Öz disiplini yüksek bireyler arkadaş edinmede daha başarılıdır. Bu bireyler başarı odaklıdır, amaçlarına ulaşmasına engel bir durumla karşılaştıklarında problemden uzak durduğu ve uzlaşma eğilimlerinin zayıf olduğu görülmüştür (Basım ve diğerleri, 2009).

Sorumluluk duygusu yüksek bireyler son derece dürüst, çalışkan, iyi organize olmuş, dakik, kendinden emin ve kararlı bir kişiliğe sahiptir. Sorumluluk düzeyi düşük bireyler ise ihmalkâr, tembel, düzensiz, amaçsız ve işlerinden istifa etme eğilimindedir (Feist & Feist, 2008).

2.7.4.4. Duygusal Denge/ Nevrotiklik

McCrea ve Costa bu boyutun denge faktörlerini kaygı, öfke, özgüven, hayal kırgınlığı, can sıkıntısı gibi terimler ile tanımlamıştır. Bu boyuttaki bireyler; güçlü sosyal ilişkileri olan, sorunlardan uzak durabilen, sakin, stresle baş edebilen, kendine güvenen, kolayca hüzünlenmeyen ve öfkelenmeyen, iyi şeyler arzulayan, duygusal bireyler olarak ifade edilir (Doğan, 2013). Nevrotik kişilik özeliğine sahip insanlar, duygusal tepki verme yeteneğine sahip, sıkıntılı ortamlardan kaçma eğiliminde olan ve strese karşı duyarlı bireyler olarak tanımlanır. Ancak nevrotik kişilerin problemle

karşılaştıklarında olayları anlamaları, sorunlara doğru çözümler sunmaları ve sağlıklı kararlar vermeleri zordur (Puher, 2009).

Duygusal denge kişide endişesizliği, sükûneti ve rahatlığı ifade eder. Bu durumun tam tersi olarak nevrotik kişilik; anksiyete, düşmanlık, sinirlilik, depresyon, dürtüsellik gibi olumsuz denilebilecek şekilde duygulanım duyarlılığı sergiler. Nevrotik insanlar kaygı, depresyon, suçluluk gibi olumsuz duyguları güçlü bir şekilde deneyimler (Shiner, 2009).

2.7.4.5. Deneyime Açıklık

Deneyime açıklık, bireyin bilgi, entelektüel ve deneyim boyutlarının derinliğini ve kapsamını içerir. Alt boyutlarında sanata merak, hayal gücü vardır. Deneyime kapalı bireyler de ise sanata duyarlılık, üretken olmama ve entelektüel meraktan uzaklık söz konusudur. Deneyime açık insanlar daha fazla alana ilgi duyarlar ve yeni bilgiler edinmeye daha açıktırlar. Karşı boyutundaki insanların ise ilgi duydukları alanlar daha sınırlıdır (Whitbourne, 2016).

McCrea, yeniliklere açıklığın; beş faktör arasında toplum ve kişilerarası ilişkilerde en büyük etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Açıklık boyutu bireylerin hayal gücünü, merakını, özgünlüğünü ve fikirlerini ortaya koymaktadır. Buna karşılık deneyime açık olmayan bireylerin; nesnel, geleneksel ve gerçekçi oldukları görülmektedir (Wehrli, 2008). Costa ve McCrea'ya göre yeniliklere açıklık; özgünlük, cesaret ve yaratıcılıkla karakterize kavramlardır. Ayrıca bu bireyler; hayalperest, estetik, duygusal, düşünceli, aktif, değer sahibi gibi özellikleri taşırlar (Shaye, 2009).

2.7.5. Kişiliği Etkileyen Faktörler

Kişiliğin oluşmasında veya gelişmesinde etkili olan faktörlere bakıldığında çevresel faktörlerin mi yoksa kalıtımsal özelliklerin mi etkili olduğu tartışılmaktadır. Araştırmacılar farklı düşüncelere sahip olsalar da bu konu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde hem kalıtımsal hem de çevresel faktörlerin kişiliğin oluşumunda etkili olduğu görülmüştür. Bu nedenle kişiliğin oluşumunda ve gelişiminde etkili olabilecek tüm faktörlerle (öğrenme, fiziksel, kalıtım, çevre vb.) bağlantı kurulması gerekmektedir (Luthans, 2011; Robbins & Judge, 2013).

Kişilik, doğumdan başlayarak hayat boyu gelişmeye devam etmektedir. Kişilik, tanımları yapılırken genetik açıklamalar, çevrenin rolü ve deneyime kadar çeşitli faktörlerden etkilenir. Kişilik, insan yaşamını şekillendiren önemli etkenlerden biridir. Kişilik oluşumu aileden gelen genetik mirasla başlar sosyal çevresinden, ebeveyn tutumundan, okulundan ve kültürden etkilenir (Kılıç & Bozkaya, 2014).

2.7.5.1 Kalıtımsal ve Biyolojik Faktörler

Kişiliğin gelişimini etkileyen faktörlerden biri doğumla anne ve babaların çocuklarına aktardığı kalıtımsal özelliklerdir. Kalıtım veya soyaçekim, çevreden etkilenmeden ebeveynler tarafından nesilden nesle aktarılır. Aktarılan bu kalıtımsal özellikler bireylerin bütün hayatını etkileyen önemli bir faktördür (Soysal, 2008).

Genetik araştırmalar, biyolojik mekanizmaların içeriğini belirlemeye yardımcı olur. Modern kişilik araştırmacıları klasik görüşlerden farklı olarak, bireylerin biyolojik yapısı çevresel faktörlere göre şekil aldığına, benzer biyolojik yapının faklı çevre koşullarında farklılaşmanın olduğuna dikkat çekmiştir (Cloninger, 2004). Caspi ve arkadaşlarına göre ise, kişiliğin oluşmasında genetik faktörlerin önemli derecede etkilediğini gösteren güvenilir kanıtların ortaya çıktığı belirtilmiştir (Caspi et al., 2005). Amerikan Psikoloji Birliğinin bir raporuna göre de hemen herkesin zekâ seviyesi ve davranış bozuklukları dâhil kişilik özellikleri ve davranışları genetik unsurlardan kesinlikle etkilendiği ifade edilmiştir (Luthans, 2011).

2.7.5.2. Coğrafi ve Fiziksel Faktörler

Bireylerin yaşamlarını sürdürdüğü coğrafi ve fiziki faktörlerde kişilik gelişiminde etkili olan konulardan biridir. Kıyı kesimlerde hayatlarını süren bireylerle kırsal kesimlerde hayatını sürdüren bireyler arasında kişilik özelliklerinde farklılık görülmektedir. Bu duruma benzer başka bir örnek olarak soğuk ve sıcak iklimde yaşayan bireyler arasında da kişilik özelliklerinde farklılık gözlemlenmiştir. Soğuk iklim bölgelerinde yaşayan insanların daha soğuk ve katı olduğu, sıcak iklim bölgesinde yaşayan bireylerin ise daha sıcak ve samimi olduğu tespit edilmiştir (Çetin & Beceren, 2007).

Yapılan araştırmalarda Güney ve Kuzey Yarım Küre'de yaşayan insanların kişilik özelliklerine bakıldığında güney bölgesinde yaşayan bireylerin duygusal denge

seviyesi daha yüksektir. Çin ve Kore ortak ve benzer kültüre sahiptir ve burada yaşayan bireylerde kişilik özelliklerinde benzerlik görülmüştür (Allik & McCrae, 2004). Coğrafi konum, yer altı ve yer üstü kaynaklar ile sosyal tarih, kültür, ekonomi ve politik yapı kişisel yaşamı ve kişiliği etkileyen belirleyicilerdir (Köknel, 2005).

2.7.5.3.Ailesel Faktörler

Yapılan çalışmalar, aile faktörünün kişilik gelişiminde büyük etkisi olduğunu göstermiştir. Çocukluk döneminde aile ortamı önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca aile ortamı, çocukların ilk etkileşim sağladığı, sosyal ve kültürel değerlerin öğrenildiği yerdir bu nedenle kişiliğin oluşumu ve gelişimi için önemli bir yere sahiptir. Ailenin yapısı ve aile içi ilişkiler, bireyin kişiliğine yön verir ve bununla birlikte bireylerin ileride kurulan sosyal ilişkileri de etkilenir (Eroğlu, 2013; Savi, 2008).

Kişiliğin gelişiminde hane sayısı, ekonomik durum, ırk, dini inanç, anne-baba eğitim düzeyi, kardeşler arasındaki doğum sırası gibi faktörler önemli etkiye sahiptir. Bir evde birinci çocuk ya da son çocuk olmanın, kişiliğin gelişimini etkilediği gibi, ekonomik durumu zayıf bir ailede büyüyen birey ile ekonomik durumu iyi olan bir ailede büyüyen bireylerin hayat standartları aynı olmamasından kaynaklı kişilik özelliklerinde farklılık görülür (Hellriegel & Slocum, 2008).

2.7.5.4. Diğer Faktörler

Eroğlu (2011)'na göre sosyal sınıf; her insanın yaşam tarzını, fikirlerini, tüketim davranışlarını ve kişisel yapıyı etkileyen özelliklere sahiptir. Üst sınıf ailede doğan çocuk, güçlü bir sosyal statüye sahip olacağı için aylık geliri ve yaşam standardı da bu durumdan etkilenecektir. Ancak, alt sınıfta yetişen birey, üst sınıftaki bireyin imkânlarını elde edemeyecek veya elde etmek için daha fazla çaba göstermesi gerekecektir (Eroğlu, 2011).

Ailenin ekonomik durumu ve beslenme durumu da kişiliğin oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Ailenin ekonomik durumunu iyi veya kötü olarak algılayan çocuklar arasında kendine güven ve özsaygıda farklılıklar görülür. Ayrıca ekonomik durumu zayıf ailede büyüyen çocukların yetersiz beslenmeden kaynaklı fiziksel ve ruhsal gelişimi olumsuz yönde etkilenecektir (Tutar, 2013).

Teknolojik ilerlemeler ve kitle iletişim araçlarının çoğalması ile birlikte internet yaşamın her alanında var olan ayrılmaz bir parça haline gelmiştir. Bu değişen teknoloji, bireylerin kişilik gelişimine de yön verebilmektedir (Kıyak, 2015). Özellikle genç sınıfın sosyal medya aracılığıyla bireylerden aldığı rol ve modelle kişilik gelişiminin etkilendiği göz ardı edilemez.

2.8. Sabır ve Kişilik Arasındaki İlişki

Sabır bütün dönemlerde ve medeniyetlerde değer görmüş ayrıca bireylerin sabır tutumuna sahip olması kişiliğinin olgunlaşmasına ve güç kazanmasına yön verici olduğuna inanılmıştır. Kierkegaard'a göre sabır, kişisel kimliğin var olması ve gelişmesi için önemli bir yere sahiptir. MacIntyre'a göre ise zamanla kişiliğin gelişebilmesi için bazı erdemlere sahip olmak gerektiğini savunmuştur. Bunlardan biri olan sabır erdemi, bireyin kişilik özelliklerinin oluşabilmesi ve devam ettirilmesinde önemli bir role sahiptir ve özen gösterilmesi gereken bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır (Rudd, 2008).

Ayrıca sabır; tipik bir eğilim ya da kişilik özelliği olarak düşünülebilir çünkü bireyler hakkında yorum yaparken onun kişilik özelliği ya da bir durumun açıklaması olarak da belirtilebilir. Sabır, bir kişilik özelliği ve bir olayın tanımlanması olarak birbiriyle etkileşim haline geçmiştir. Sabır eğilimi yüksek olan bireyler, sabır duygusunu ve tutumunu daha yoğun yaşaması nedeni ile durumu tanımlarken sabır eğilimine önem vermek gereklidir (Tezcan, 2019).

Kişilik ile sabır kavramlarına baktığımızda bu kavramların aralarında ilişki olduğu belirlenmiştir. Psikolojide bireylerin sahip olduğu kişilik özelliklerine bakılmış ve hangi tip kişilik özelliğinde sabır tutumunun var olduğu konusunda yapılmış çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalara göre; A tipi kişilik özelliklerine sahip insanların sabır ve sebat düzeylerinin daha düşük olduğu, B tipi kişilik özelliklerine sahip bireylerin ise ani gelişen olaylara karşı daha ölçülü ve hazırlıklı davranarak sabır davranışını sergilediği görülmektedir. Ancak tüm insanları keskin bir çizgiyle A tipi veya B tipi kişilik özelliğine sahip olarak ayırmak mümkün değildir. Örneğin A tipi kişilik özelliklerine daha yatkın olan bireyler herhangi bir durum karşısında B tipi kişilik özelliklerini de sergileyebilirler. İnsanların taşımış oldukları kişilik özellikleri aslında onun sabır düzeyini gösteren bir yapıya sahiptir. A tipi davranış biçimlerini B

tipine dönüştürmenin yolu sabır eğitiminden geçmektedir (Baltaş & Baltaş, 2001; Durna, 2004; Tarhan, 2011; Tarhan, 2013).

Sabır ve kişilik arasındaki ilişki sabrın belirlenmesine ve kişisel farklılıkların öneminin anlaşılmasına katkı sağlar. Yapılan araştırmalarda da sabrın çeşitli etmenleriyle kişilik özellikleri arasındaki korelasyona bakıldığında ilişki olduğu belirlenmiştir. Örneğin uzun süreli ve kısa süreli sabırla uyumluluk arasında orta düzeyde pozitif ilişki görülmüştür. Kişiler arası sabır ve uyumluluk arasında pozitif yönde, sorumluluk ve nevrotizm (duygusal denge) ile sabır arasında da negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kişiler arası sabır ve deneyime açıklık arasında orta düzeyde, uzun süreli ve kısa süreli sabır ve deneyime açıklık arasında zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. (Schnitker, 2012).

2.9. Hemşirelikte Sabır ve Kişilik Özellikleri

Sabır düzeyleri yüksek olmayan bireylerin zorluklar, acılar ve sıkıntılarla baş edebilmeleri oldukça güçtür. Ağır hastalıklar, engellilik veya engelli ailesi olmak, maddi ya da manevi büyük kayıplar yaşamak vb. durumlar gerçek bir hayat mücadelesi gerektiren zorlu süreçlerden birkaç tanesidir. Bu olumsuzluklarla baş etmek zorunda kalan insanların sabır düzeyinin yüksek olması veya sabır davranışını tercih etmesi, hem karşılaşılan sorunları kabullenip güçlü kalmaları açısından hem de problemleri önceden belirleyip harekete geçerek çözüm odaklı olmalarına katkı sağlar (Doğan, 2014).

Hemşirelerin çalışma hayatında karşılaşılabilecek stres, problemler ve iş doyumu üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Hemşirelerin karşılaştıkları olumsuzlukların nedeni: fiziki şartlarının uygun olmaması, mesleki beklentiler, iş arkadaşlarının ve ailenin hemşireden beklentileri, çalışma koşulları ve alınan maaşın yetersiz görülmesi gibi faktörler belirlenmiştir (Taşçı ve diğerleri, 2007). Bunların dışında hemşireler için çalışma ortamının stres etkenleri belirlenmiştir bunlar; personel ve hasta bireylerden gelen karşıt ve çatışan beklentiler, bilgi eksikliği, çalışma arkadaşları ile ilişkiler, hastalarla yetersiz işbirliği, hasta kaybı, iş yükü, yöneticilerin haksız tutumları olarak tespit edilmiştir (Ebrinç ve diğerleri, 2002). Hemşirelerin karşılaştıkları bu olumsuz durumların ve stresin, sağlık sektörünün diğer çalışanlarına oranla daha fazla görüldüğü ifade edilmektedir (Garrosa ve et al., 2008). Bu nedenle sağlık sektöründe

karşılaşılan olumsuzluklarla baş etmede sabır tutumunun önemi göz ardı edilemez. Hemşireler sabır tutumunun getirdiği empati özelliğiyle, sadece ortaya çıkan problemi çözmekle kalmayacak, olumsuzlukların getirdiği yoğun stres duygusu da azalacaktır.

Hasta ile sağlık çalışanları arasında etkili iletişim sağlamak için olması gereken bazı tutumlardan ve davranışlardan biri de; sabırlı, cana yakın, hastaların sorunlarını dinlerken de ilgili ve anlayışlı olabilmektir. Hemşireler bu yaklaşımlar sayesinde hasta ile etkili bir iletişim sağlayacaktır. Hastalar kendi sorunlarını veya şikâyetlerini anlatırken onu sabırla, ciddiyetle, sözlerini bölmeden dinlemek oldukça önemlidir (Başol, 2018). Hasta bireylerin ve hemşirelerin üzerinde yapılan bir çalışmada, hasta bireylerin ihtiyaç duydukları en önemli kavram; sabır ve hoşgörü olarak belirtilmiştir (Rooeintan ve et al., 2019). Bu nedenle sağlık personellerinin; empati becerileri, sabır davranışları, olumlu kişilik özellikleri ve işbirlikçi tutumları bakım hizmetinin kalitesini arttırıcı önemli faktörlerdir.

Modern tıp anlayışına göre, toplumda sağlıklı ve hasta bireylerin veya yakınlarının ihtiyaçlarını karşılayabilen, her yönden iyi ve etkin bir hemşirelik bakımı verebilen hemşirelerin yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi için yapılması gereken önemli konulardan biri de, hemşirelik öğrencilerinin kişilik özellikleri ile ilişkili olabilecek faktörlerin belirlenmesidir (Kelleci & Gölbaşı 2004).

Çalışma hayatında iş performansını belirleyebilmek için çalışanların kişilik özelliklerini bilmek önemli bir faktördür. Hemşirelerin iş performansları, hasta bakım kalitesinin önemli bir göstergesi olarak görülmektedir (Gözel ve diğerleri, 2017; Ma et al., 2003). Sağlık sektöründe, hizmeti alanın ve sağlayanın birey olması nedeniyle kişiler arası ilişkiler önem arz etmektedir. Bu nedenle hemşireler hasta veya sağlıklı insanların gereksinimlerini, toplumun problemlerini belirleyip bu doğrultuda bakım sunabilmelidir. Bu bakımı sunarken de sahip olduğu kişilik özellikleri ve iletişim becerilerinin farkında olmalıdırlar (Karaca, 2010).

Yapılan çalışmalarda kişilik yapısı ile sabır kavramlarına baktığımızda bu kavramların yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bu iki kavram özellikle stresin yoğun yaşandığı mesleklerde üzerinde durulması gereken kavramlar olarak öne çıkmaktadır. Hemşirelerin yoğun stres içeren ortamlarda görev almalarından kaynaklı bu iki kavramın önemi göz ardı edilemez. Hemşirelerin sabır tutumları ve kişilik özellikleri karşılaşılan sorunun seyrini değiştirmektedir. Örneğin; kriz anlarında

hemşirenin olumsuz kişilik özelliği ya da sabır tutumunun zayıf olması tedavinin aksamasına, iletişim güçlüğüne, hasta yararının geri planda kalmasına neden olabilir. Eğer hemşirenin sabır tutumu yüksek ve olumlu kişilik özelliğine sahip ise daha kriz gerçekleşmeden olumsuzlukların önüne geçebileceği düşünülmektedir.

2.10. Dünya'da ve Türkiye'de Sabır ve Kişilik Özellikleri İle ilgili Yapılmış Çalışmalar

Dünya'da ve Türkiye'deki litaretürlere bakıldığında sabır ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmanın sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar ve sonuçlardan bazıları şunlardır;

Schnitker ve Emmons tarafından 2007 yılında 324 lisans psikoloji öğrencileri üzerinde yapılan sabır ve beş faktörlü kişilik kuramı çalışmasında, sabır ve uyumluluk, sorumluluk, dışadönüklük, deneyime açıklık arasında yüksek pozitif ilişki; duygusal dengesizlik arasında ise negatif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur (Schnitker & Emmons, 2007).

Schnitker tarafından 2012 yılında California Üniversitesi 389 lisans öğrencilerine yapılan çalışmada sabır ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin sonucuna göre; uzun süreli ve kısa süreli sabırla uyumluluk arasında orta derecede pozitif ilişki, kişiler arası sabır ve uyumluluk arasında pozitif kuvvetli bir ilişki görülmektedir. Sorumluluk ve duygusal dengesizlik ile sabır arasında negatif yönde, kişiler arası sabır ve deneyime açıklık arasında orta düzeyde, uzun süreli ve kısa süreli sabır ve deneyime açıklık arasında zayıf bir ilişki bulunmuştur. Dışa dönüklük ve sabır türleri arasındaki ilişki istatiksel olarak anlamlı değildir (Schnitker, 2012).

Aghababaei ve Tabik 2015 yılında İran Tahran Üniversitesi'ndeki 252 öğrenciye yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda sabır ve kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Aghababaei & Tabik, 2015).

Khormaie ve arkadaşları tarafından 2014 yılında Şiraz Üniversitesi'ndeki 516 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada sabır ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya göre beş büyük kişilik faktörünün sabır bileşenlerini yordadığı sonucuna varılmıştır (Khormaie et al., 2014).

Ghorbani ve Khormaie tarafından 2019 yılında yapılan çalışmaya Şiraz Üniversitesi; eğitim bilimleri ve psikoloji, temel bilimler, teknik ve mühendislik, edebiyat, islami düşünceler ve sosyal bilimler bölümlerindeki toplam 440 öğrenci katılmıştır. Bu çalışmada sabır ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya göre beş büyük kişilik faktörü ve sabır arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca kişilik özellikleri ve sabrın öğrencilerde bilgeliği geliştirebileceği sonucuna varılmıştır (Ghorbani & Khormaie, 2019).

Wang ve arkadaşları tarafından 2019 yılında Çin'deki 434 şirket çalışanıyla yapılan çalışmada, üç karanlık kişilik özelliğiyle sabır arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu üç karanlık kişilik özelliği 12 maddelik ve 3 boyuttan (makyavelizm, narsisizm ve psikopati) oluşmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre karanlık üçlü kişilik özellikleri ve sabrın üç boyutunun tümü arasında değişen katsayılarla anlamlı ve negatif korelasyon görülmüştür (Wang et al., 2019).

Eliüşük tarafından 2014 yılında yapılan çalışmanın amacı, öz-anlayış, öz-belirleme ve kişilik özelliklerinin sabır düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmanın evreni Bartın Üniversitesi, Batman Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan ve Konya Selçuk Üniversitesinde öğrenim görmekte olan toplam 1166 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, sabrın alt boyutları ile yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, duygusal dengesizlik ile negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (Eliüşük, 2014)

Akyol tarafından 2019 yılında yapılan çalışma, engelli bakımı ön lisans öğrencilerinin sabır düzeyleri ile sıfatlara dayalı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Türkiye'de bulunan 10 devlet ve 2 vakıf üniversitesinden 602 öğrenci üzerinde yapılan bu çalışmanın sonucunda, öğrencilerin sabır düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Sabır düzeyleri ile cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitenin devlet ya da vakıf üniversitesi olması arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olmadığı; sabır düzeyleri ile kişilik özellikleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin sabır düzeylerinin, kişilik özelliklerini anlamlı düzeyde açıkladığı saptanmıştır (Akyol, 2019).

Süzen tarafından 2020 yılında yapılan çalışma, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görev yapan 156 hemşire üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada

hemşirelerin sabır düzeyleri değerlendirilmiştir. Hemşirelerin sabır düzeyleri ve tüm alt boyutları 35 yaş ve üzerinde daha yüksek olmasına rağmen, istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sabır düzeyleri ve tüm alt boyutları ile cinsiyet, çocuk sahibi olma, sosyoekonomik düzey, eğitim düzeyi, çalışılan klinik ve çalışma şekli arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık olmadığı saptanmıştır (Süzen, 2020).

Tangünü tarafından 2020 yılında yapılan çalışma, Yozgat Şehir Hastanesi'nde çalışmakta olan 441 hemşire üzerinde yürütülmüştür. Çalışma hemşirelerin sabır düzeylerini belirlemek için yapılmış ve sonucunda; yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, çalışma yılı ile sabır puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tangünü, 2020).

3.GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Tipi

Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, 10.01.2020-28.02.2020 tarihleri arasında Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri üzerinde yürütülmüştür.

Sağlık Bilimleri Fakültesi 13.06.2016 tarihinde Sağlık Yüksekokulu'nun yerine kurulmuştur. Fakültede Hemşirelik, Ebelik, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Beslenme ve Diyetetik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Sosyal Hizmetler olmak üzere 6 bölüm yer almaktadır. Fakülte yeni oluşturulduğundan ve diğer bölümlerde henüz yeterli öğretim elemanı olmadığından sadece Hemşirelik Bölümü'ne öğrenci alımı yapılmaktadır. Fakültenin 2017 yılında fiziki koşulların iyileştirilmesi tamamlanılarak, 4815 m² kapalı kullanım alanına sahip yeni binaya Kasım 2017 itibariyle taşınma işlemi gerçekleşmiştir.

3.4.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde birinci sınıf (172), ikinci sınıf (194), üçüncü sınıf (168) ve dördüncü sınıfta(237) öğrenim gören 771 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemini evreni oluşturan öğrencilerden herhangi bir örneklem yöntemine başvurulmadan, araştırma ile ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırma formlarını eksiksiz bir şekilde dolduran 420 (%54,47) hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 12 (%1,55) öğrencinin veri formlarında eksik cevaplar olduğu için çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir.

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesinde 0,11'lik etki büyüklüğü, α=0,05 anlamlılık düzeyi ve %80 güç için gerekli olan örneklem büyüklüğü 411 olarak bulunmuştur.

3.5. Araştırmanın Değişkenleri

- Bağımlı Değişkenler: Sabır Ölçeği
- Bağımsız Değişkenler: Sosyo-demografik Veri Toplama Formu, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

3.6.Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Sosyo-demografik Veri Toplama Formu'', öğrencilerin sabır düzeylerini değerlendirmek için ''Sabır Ölçeği'', kişilik özelliklerini değerlendirmek için "Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)" kullanılmıştır.

3.6.1.Sosyo-demografik Veri Toplama Formu

Hazırlanan bu formda, katılımcıların cinsiyetini, yaşını, mezun olduğu okulu, kaçıncı sınıfta olduğunu, sosyo-ekonomik durumunu, nerede kaldığı, kardeş sayısını, ailede yaşayan kişi sayısını, bölümü isteyerek mi seçtiğini, anne-baba eğitim ve çalışma durumunu, şuan bir işte çalışıp çalışmadığını ve en uzun yaşanılan yerin neresi olduğu soruları değerlendiren açık ve kapalı uçlu 14 sorudan oluşmaktadır (EK1). Sosyo-demografik Veri Toplama Formu oluşturulurken literatür incelenerek çalışmaya uygun değişkenler forma eklenmiştir (Akyol, 2019; Eliöz ve diğerleri, 2019; Gül & Çeliköz 2018; Özdemir, 2018). Formun tamamı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

3.6.2.Sabır Ölçeği

Schnitker & Emmons (2007), tarafından geliştirilen Sabır Ölçeği Eliüşük ve Arslan tarafından Türkçe'ye uyarlaması 2016'da yapılmıştır (Eliüşük & Arslan, 2016). Sabır Ölçeği, bireyin kendi değerlendirmesi ile karşılaşabileceği zorluklara karşı ne kadar sabır gösterebildiğini test eder. Sabır Ölçeği 11 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin; "gündelik yaşamda sabır" boyutunda 3 madde, "kişiler arası sabır" boyutunda 5 madde ve "yaşam zorluklarında sabır" boyutunda 3 madde yer

almaktadır. Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarından "gündelik yaşamda sabır" puanından alınabilecek en düşük puan 3 en yüksek puan 15; "kişiler arası sabır" puanından alınabilecek en düşük puan 5 en yüksek puan 25; "yaşam zorluklarında sabır" puanından alınabilecek en düşük puan 3 en yüksek puan 15; toplam puandan alınacak en düşük puan 11 en yüksek değer 55'dir. Sabır Ölçeği'nden alınan yüksek puanın sabır eğiliminin yüksekliğine işaret etmektedir. Türkçe'ye uyarlama çalışması Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde İngilizce öğretmenliği bölümü okuyan öğrencilerin üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin dil geçerliliği için öğrencilere karşılıklı çeviriler uygulanmıştır. İngilizce ve Türkçe forumlar arasından elde edilen puanlar arasında pozitif anlamlı korelasyonlar "r=.95, p<01; r=.95, p<.01" bulunmuştur. Ölçeğin üç boyuttan oluştuğu, doğrulayıcı faktör analiz sonucuyla kanıtlanmıştır. Madde toplam korelasyonda ölçeğin maddelerinin tamamında .40'ın üzerinde ilişki ortaya çıkmıştır. Madde faktör yükleri .50 ile .84 arasında değişmektedir. Sabır Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı .82 olarak bulunmuştur (Eliüşük & Arslan, 2016). Çalışmamızdan elde edilen sonuca göre Sabır Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı .79 olarak bulunmuştur.

3.6.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Beş Faktörlü Kişilik kuramı doğrultusunda Bacanlı ve diğerleri (2009) tarafından geliştirilmiş olan "Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi" nin orjinalinde; (1) nevrotiklik boyutunda 7 madde, (2) dışa dönüklük boyutunda 9 madde, (3) gelişime açıklık boyutunda 8 madde, (4) uyumluluk boyutunda 9 madde ve (5) sorumluluk boyutunda 7 madde olmak üzere beş boyut ve toplam 40 madde yer almaktadır. Çeliköz ve Sır (2016) tarafından "Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi"nin temel geçerlik çalışması olarak yapı geçerliği incelenmiştir. Orijinali 40 madde olarak hazırlanan veri toplama aracının 13 maddesi, yapılan doğrulayıcı faktör analiz sonucu, faktör yüklerinin düşük olması ve örtük değişkenlerle hata kovaryanslarının ilişkili olması sebebiyle incelemeden çıkarılmış ve ölçek 27 maddeye indirilmiştir daha sonra kalan maddeler için güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin tümü için elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının 0.85, testi yarılama güvenilirliğinin değeri 0.83 olması nedeniyle ölçeğin üst düzeyde güvenilir olduğu görülmüştür. Ölçekteki boyutlar üzerinde yapılan güvenilirlik testine göre; ''nevrotiklik'' boyutunun 0.77'lik Cronbach

Alpha katsayısı ile 0.70'lik split half değerleri ile iç tutarlılık katsayısı en düşük boyut olduğu bulunmuştur. Ölçeğin genel yapısına baktığımızda, 27 madde ve beş faktörden oluşmaktadır. Bu boyutların ‘‘nevrotiklik’’ boyutunda 5 madde, ‘‘dışa dönüklük’’ boyutunda 6 madde, ‘‘gelişime açıklık’’ boyutunda 5 madde, ‘‘uyumluluk’’ boyutunda 5 madde ve ‘‘sorumluluk’’ boyutunda ise 6 madde bulunmaktadır. Ölçekte, iki zıt kutuptaki sıfatlar karşılıklı olarak verilmektedir katılımcılar hangi sıfatları kendilerine uygun görüyorlarsa ilgili seçeneği işaretlemektedir. Seçenekler 1-7 arasında puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 27 en yüksek puan ise 189'dur. ‘‘Nevrotik’’ boyutundan 5-35; ‘‘dışa dönüklük’’ boyutundan 6-42; ‘‘gelişime açıklık’’ boyutundan 5-35; ‘‘uyumluluk’’ boyutundan 5-35; ‘‘sorumluluk’’ boyutundan 6-42 aralığında puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, bireylerin ilgili boyuttaki özelliklerin baskın olduğunu göstermektedir (Çeliköz & Sır, 2016). Çalışmamızdan elde edilen sonuca göre Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi'nin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı .82 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarının Cronbach Alpha katsayısına baktığımızda; duyusal dengesizlik/nevrotizm alt boyutunun .64, dışadönüklük alt boyutunun .79, deneyime açıklık alt boyutunun .76, yumuşak başlılık/uyumluk alt boyutunun .74, sorumluluk alt boyutunun .69 Cronbach Alpha değerleri bulunmuştur.

3.7. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırma hakkında bilgilendirilip ve sözlü onamları alındıktan sonra araştırmacı tarafından öğrencilere anket formları dağıtılarak, soruları yanıtlamaları istenmiştir. Anketlerin doldurulduğu sürenin öğrencilerin ders saatlerini etkilememesine dikkat edilmiştir. Öğrencilere; verilerin tümünün bilimsel çalışma için kullanılacağı anlatılıp, yanıtların hiçbir şekilde ders notlarını etkilemeyeceği açıklanmıştır. Öğrencilerin yanıtlamaları için geçen süre en fazla 15 dakika olarak sürmüştür. Anket formunda yer alan sorularının yanıtlamalarını bitiren öğrencilerden formlar geri toplanıp, değerlendirmeye alınmıştır.

3.8.Verilerin Değerlendirilmesi

Verinin istatistiksel analizi IBM SPSS 23.0 (IBM Corp. Released 2015. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 23.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik paket

programında yapılmıştır. Nicel verileri için tanımlayıcı istatistikler ortalama±standart sapma ve medyan (minimum-maksimum), nitel veriler frekans ve yüzde şeklinde belirtilmiştir. Verinin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen veri için iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Anlamlı bulunan sonuçlar için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Spearman Korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ olarak belirlenmiştir.

3.9.Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan onay (2019/13) (EK4) alınmıştır. Etik karar Çalışma kapsamına dâhil edilen öğrencilerden anket formları uygulanmadan önce alınan bilgilerin isimleri kullanılmamak şartıyla yalnızca bu çalışma için kullanılacağı ve başka amaçla kullanılmayacağı belirtilmiştir ve sözel olarak onamları alınarak anket formlarını doldurmaları sağlanmıştır. Ölçeklerin geçerlilik-güvenirliliğini yapan yazarlardan e-posta yoluyla yazılı izin (EK5, EK6) alınmıştır.

4.BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş aralığı 17-42, yaş ortalamaları 20,69±2,33 yıl olup, %25,5'i 1.sınıf, %26,2'ı 2.sınıf, %30,9'u 3.sınıf ve %17,4'ü 4.sınıftır. Çalışmaya katılanların %81,2'si kadındır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %68,4'ü Anadolu-fen lisesi mezunudur ve öğrencilerin %68,9'u bölümü isteyerek seçmiştir (Tablo1). Çalışmaya katılanların kardeş sayısı ortalaması 3, aile de yaşayan kişi sayısı ortalaması 5'tir. Öğrencilerin %31,1'si aile ile evde kalmaktadır, öğrencilerin %74,2'si gelir durumunu orta düzey olarak belirtmiştir ve şu anda %88,8'i herhangi bir işte çalışmamaktadır. Öğrencilerin %54'ü en uzun süre yaşanılan yer olarak büyük şehir cevabını vermişlerdir. Çalışmaya katılanların baba eğitim durumu %33,5'i lise, anne eğitim durumu %50,2'si ilkokuldur. Anne baba çalışma durumuna verilen cevapların %73,8'i sadece babanın çalıştığı şeklindedir (Tablo1).

Tablo-1: Sosyo-demografik özellikler (N=420)

Değişkenler		**n (%)**
Sınıf	1	107 (25,5)
	2	110 (26,2)
	3	130 (30,9)
	4	73 (17,4)
Yaş (Ortalama± SS)		20,69±2,33 (17-42)
Cinsiyet	Erkek	79 (18,8)
	Kadın	341 (81,2)
Kardeş Sayısı (Ortalama± SS)		3,10±1,67
Ailedeki kişi sayısı (Ortalama± SS)		4,95±1,67
Mezun olunan lise	Düz Lise	41 (9,8)
	Meslek Lisesi	91 (21,8)
	Anadolu-Fen Lisesi	286 (68,4)
Bölümü isteyerek seçme	Evet	288 (68,9)
	Hayır	130 (31,1)
Şu an kalınan yer	Aile ile evde	130 (31,1)
	Arkadaşlar ile evde	92 (22,01)
	Devlet yurdunda	103 (24,64)
	Özel yurtta	93 (22,25)
Gelir durumu	Kötü	35 (8,4)
	Orta	311 (74,2)
	İyi	73 (17,4)
Şu an çalışma durumu	Çalışıyorum	35 (8,3)
	Çalışmıyorum	372 (88,8)
	Yarı zamanlı çalışıyorum	12 (2,9)
En uzun yaşanılan yer	Köy	49 (11,7)
	İlçe	144 (34,3)
	Büyük şehir	227 (54,0)
Baba eğitim durumu	Okur-yazar değil	10 (2,4)
	İlkokul	120 (28,7)
	Ortaokul	85 (20,3)
	Lise	140 (33,5)
	Üniversite	63 (15,1)
Anne eğitim durumu	Okur-yazar değil	33 (7,9)
	İlkokul	211 (50,2)
	Ortaokul	78 (18,6)
	Lise	80 (19,0)
	Üniversite	18 (4,3)
Anne baba çalışma durumu	Sadece baba çalışıyor	298 (73,8)
	Sadece anne çalışıyor	24 (5,9)
	Hem anne hem baba çalışıyor	82 (20,3)

Tablo-2: Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının tanımlayıcı istatistikleri

	Ortalama	SS	Minimum	Maksimum
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,11	2,05	3,00	15,00
Kişilerarası sabır (5-25)	16,21	3,26	5,00	25,00
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	10,87	2,51	3,00	15,00
Toplam (11-55)	35,24	6,11	13,00	53,00

Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar parantez içerisinde verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sabır Ölçeği'nin toplam puan ortalaması 35,24±6,11'dir. Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri gündelik yaşamda sabır alt boyutu için 8,11±2,05; kişilerarası sabır alt boyutu için 16,21±3,26; yaşam zorluklarında sabır alt boyutu için 10,87±2,51 şeklindedir (Tablo 2).

Tablo-3: Sınıfa göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Sınıf				Test değeri* ($\chi 2$)	p
	1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	7,98±1,72	8,14±2,21	8,18±2,18	8,15±2,06	0,84	0,840
Kişilerarası sabır (5-25)	15,95±3,22	16,52±3,15	16,28±3,12	16,04±3,73	1,93	0,587
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	10,8±2,38	11,05±2,27	10,76±2,70	10,92±2,73	0,78	0,854
Toplam (11-55)	34,67±5,52	35,81±6,16	35,22±6,19	35,26±6,72	3,14	0,371

*Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının sınıflara göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Dört farklı sınıfta yer alan öğrencilerin gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanları birbirine benzerdir (Tablo 3).

Tablo-4: Cinsiyete göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Cinsiyet		Test değeri* (U istatistiği)	p
	Kadın	Erkek		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,21±2,02	8,09±2,06	12273,0	0,336
Kişilerarası sabır (5-25)	16,1±3,46	16,24±3,22	12932,0	0,762
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	10,65±2,46	10,93±2,52	12053,0	0,308
Toplam (11-55)	35,24±6,31	35,24±6,07	12412,0	0,935

*Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Cinsiyete göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Cinsiyete göre kadın ve erkekler arasında gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanları birbirine benzerdir (Tablo 4).

Tablo-5: Yaş, kardeş sayısı, ailedeki kişi sayısı, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu ile Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının ilişkisi

		Yaş	Kardeş sayısı	Ailedeki kişi sayısı	Baba eğitim durumu	Anne eğitim durumu
Gündelik yaşamda sabır	**r**	0,051	0,069	0,072	-0,076	-0,004
	p	0,299	0,163	0,141	0,124	0,933
Kişilerarası sabır	**r**	0,016	0,002	0,004	0,036	0,063
	p	0,737	0,974	0,936	0,470	0,199
Yaşam zorluklarında sabır	**r**	0,011	0,012	-0,002	-0,015	-0,042
	p	0,822	0,804	0,961	0,756	0,394
Toplam	**r**	0,036	0,015	0,028	0,010	0,030
	p	0,471	0,756	0,578	0,843	0,545

*Spearman sıra korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanları ile yaş, kardeş sayısı, ailedeki kişi sayısı, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (p>0,05) bulunmamıştır (Tablo 5).

Tablo-6: Mezun olunan liseye göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Hangi liseden mezun oldunuz?			Test değeri* ($\chi 2$)	p	İkili karşılaştırma
	Düz Lise (1)	Meslek Lisesi (2)	Anadolu-Fen Lisesi (3)			
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,44±2,21	8,35±2,25	7,99±1,95	4,63	0,099	-
Kişilerarası sabır (5-25)	17,49±2,86	16,24±3,73	16,04±3,14	7,09	**0,029**	1-2 0,133 1-3 **0,011** 2-3 0,235
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	10,95±2,95	11,26±2,79	10,74±2,35	5,72	0,057	-
Toplam (11-55)	36,88±6,64	35,81±6,96	34,82±5,7	6,54	**0,038****	1-2 0,632 1-3 0,049 2-3 0,050

* Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar için Bonferroni testi kullanılmıştır. Bonferroni testi için anlamlılık düzeyi p<0,017 olarak belirlenmiştir.

**Gruplar arasında farklılık bulunmasına rağmen ikili karşılaştırma sonucunda anlamlılık bulunmamıştır.

Mezun olunan liseye göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır (p=0,029) ve toplam ölçek puanı istatistiksel (p=0,038) olarak anlamlı farklı bulunurken diğer boyutlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Tablo 6). Düz lise mezunları ile Anadolu-Fen lisesi mezunları arasında kişilerarası sabır puanı açısından fark bulunurken düz lise mezunlarının puanı daha yüksek bulunmuştur. Toplam puanı açısından mezun olunan liseler arasında anlamlı farklılık bulunmasına rağmen ikili karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo-7: Bölümü isteyerek seçme durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Bölümü isteyerek mi seçtiniz?		Test değeri* (U istatistiği)	p
	Evet	Hayır		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,17±2,05	7,97±2,07	17447,0	0,440
Kişilerarası sabır (5-25)	16,5±3,18	15,58±3,38	15655,5	**0,013**
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	11,08±2,45	10,45±2,59	15270,5	**0,011**
Toplam (11-55)	35,76±6,03	34,07±6,19	14625,5	**0,010**

*Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Bölümü isteyerek seçme durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır (p=0,013), yaşam zorluklarında sabır alt boyutları (p=0,011) ile Sabır Ölçeği toplam puanı (p=0,010) açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin puanı diğer öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 7).

Tablo-8: Gelir durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Gelir Durumu			Test değeri* ($\chi 2$)	p
	Kötü	Orta	İyi		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,17±1,79	8,07±2,02	8,27±2,32	0,60	0,740
Kişilerarası sabır (5-25)	15,63±3,38	16,34±3,12	16,04±3,76	1,93	0,381
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	10,56±2,7	11,03±2,38	10,37±2,9	3,30	0,192
Toplam (11-55)	34,68±5,98	35,42±5,8	34,79±7,37	1,02	0,601

*Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Gelir durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık (p>0,05) bulunmamıştır (Tablo 8).

Tablo-9: Şu an kalınan yere göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Şu an nerede kalıyorsunuz?				Test değeri* (χ2)	p	İkili karşılaştırma
	Aile ile evde (1)	Arkadaşlar ile evde (2)	Devlet yurdunda (3)	Özel yurtta (4)			
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,22±2,13	8,37±2,05	7,89±2,1	8±1,89	4,18	0,243	-
Kişilerarası sabır (5-25)	16,56±3,4	16,61±3,47	15,83±2,72	15,75±3,36	9,47	**0,024****	1-2 0,682 1-3 0,028 1-4 0,031 2-3 0,051 2-4 0,017 3-4 0,808
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	11,29±2,58	10,73±2,63	10,68±2,51	10,69±2,26	5,63	0,131	-
Toplam (11-55)	36,07±6,44	36,02±6,47	34,3±5,53	34,44±5,77	9,25	**0,026****	1-2 0,772 1-3 0,029 1-4 0,047 2-3 0,022 2-4 0,034 3-4 0,899

* Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar için Bonferroni testi kullanılmıştır. Bonferroni testi için anlamlılık düzeyi p<0,008 olarak belirlenmiştir.
**Gruplar arasında farklılık bulunmasına rağmen ikili karşılaştırma sonucunda anlamlılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin şu an kaldıkları yere göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır (p=0,024) ve toplam puan (p=0,026) açısından anlamlı farklılık bulunmasına rağmen yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo-9).

Tablo-10: Şu an bir işte çalışma durumlarına göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Şu an bir işte çalışıyor musunuz?			Test değeri*	p
	Çalışıyorum	Çalışmıyorum	Yarı zamanlı çalışıyorum		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,29±2,2	8,12±2,03	7,33±2,19	1,93	0,381
Kişilerarası sabır (5-25)	17,17±3,84	16,13±3,2	16,5±3,21	4,36	0,113
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	11,38±2,86	10,85±2,47	10,42±2,75	2,70	0,259
Toplam (11-55)	37,21±7,29	35,1±5,98	34,25±6,03	3,99	0,136

*Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin çalışma durumlarına göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık (p>0,05) bulunmamıştır (Tablo 10).

Tablo-11: En uzun yaşanılan yere göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	En uzun yaşanılan yer			Test değeri*	p
	Köy	İlçe	Büyükşehir		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,49±1,68	7,86±2,08	8,2±2,1	2,8	0,245
Kişilerarası sabır (5-25)	16,37±2,8	15,97±3,22	16,35±3,38	1,94	0,380
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	11,02±2,54	10,71±2,37	10,95±2,6	1,50	0,473
Toplam (11-55)	35,88±5,92	34,63±6,01	35,49±6,21	2,80	0,247

*Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin en uzun yaşanılan yere verdikleri yanıtlara göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık (p>0,05) bulunmamıştır (Tablo-11).

Tablo-12: Anne baba çalışma durumlarına göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılması

	Anne baba çalışma durumu			Test değeri*	p
	Sadece baba çalışıyor	Sadece anne çalışıyor	Hem anne hem baba çalışıyor		
Gündelik yaşamda sabır (3-15)	8,05±2,06	7,75±2,29	8,54±1,91	3,97	0,138
Kişilerarası sabır (5-25)	16,07±3,33	16,96±3,36	16,65±2,91	3,36	0,187
Yaşam zorluklarında sabır (3-15)	10,86±2,54	11,04±2,69	10,89±2,42	0,48	0,785
Toplam (11-55)	34,96±6,35	36,26±6	36,19±5,4	2,56	0,277

*Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin anne baba çalışma durumlarına göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık (p>0,05) bulunmamıştır (Tablo 12).

Tablo-13: Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanı ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutlarının ilişkisi

		Nevrotizm	Dışa dönüklük	Deneyime Açıklık	Yumuşak başlılık	Sorumluluk
Gündelik yaşamda sabır	**r**	**-0,202**	0,005	-0,030	0,038	0,056
	p	**<0,001**	0,923	0,552	0,443	0,263
Kişilerarası sabır	**r**	**-0,436**	**0,138**	**0,147**	**0,274**	**0,176**
	p	**<0,001**	**0,006**	**0,003**	**<0,001**	**<0,001**
Yaşam zorluklarında sabır	**r**	**-0,316**	**0,194**	**0,177**	**0,275**	**0,298**
	p	**<0,001**	**<0,001**	**<0,001**	**<0,001**	**<0,001**
Toplam	**r**	**-0,424**	**0,156**	**0,147**	**0,285**	**0,238**
	p	**<0,001**	**0,002**	**0,003**	**<0,001**	**<0,001**

*Spearman sıra korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanı ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutlarının ilişkisi incelendiğinde nevrotizm ile Sabır Ölçeği toplam puanı ($r=-0,424$; $p<0,001$) ve gündelik yaşamda sabır ($r=-0,202$; $p<0,001$), kişilerarası sabır ($r=-0,436$; $p<0,001$) ve yaşam zorluklarında sabır ($r=-0,316$; $p<0,001$) alt boyutları arasında ters yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Gündelik yaşamda sabır ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi nevrotizm alt boyutu dışında diğer alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Kişilerarası sabır alt boyutu ile dışa dönüklük ($r=0,138$; $p=0,006$), deneyime açıklık ($r=0,147$; $p=0,003$), yumuşak başlılık ($r=0,274$; $p<0,001$), sorumluluk Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ($r=0,176$; $p<0,001$) alt boyutları ile pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaşam zorluklarında sabır alt boyutu ile dışa dönüklük ($r=0,194$; $p<0,001$), deneyime açıklık ($r=0,177$; $p<0,001$), yumuşak başlılık ($r=0,275$; $p<0,001$), sorumluluk kişilik ($r=0,298$; $p<0,001$) ölçeği alt boyutları ile pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Sabır Ölçeği toplam puanı ile dışa dönüklük ($r=0,156$; $p=0,002$), deneyime açıklık ($r=0,147$; $p=0,003$), yumuşak başlılık ($r=0,285$; $p<0,001$), sorumluluk kişilik ($r=0,238$; $p<0,001$) ölçeği alt boyutları ile pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 13).

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri, sabır özellikleri ve beş faktörlü kişilik özellikleri ile ilgili bulgular tartışılmıştır.

Öğrenciler Sabır Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları incelenmiştir. Bu bulgulara göre Sabır Ölçeği alt boyutlarından ''gündelik yaşamda sabır'' puan ortalaması 8,11±2,05; ''kişilerarası sabır'' puan ortalaması 16,21±3,26; ''yaşam zorluklarında sabır'' puan ortalaması 10,87±2,51; toplam puan ortalaması da 35,24±6,11 olarak bulundu. Sabır Ölçeği'nden alınabilecek puanlara bakıldığında, ''gündelik yaşamda sabır'' boyutundan 3-15; ''kişilerarası sabır'' boyutundan 5-25; ''yaşam zorluklarında sabır'' boyutundan 3-15; toplam puandan 11-55 puanları alınabilmektedir. Çalışmamızdan elde edilen toplam puanın Sabır Ölçeği'nden alınabilecek toplam puan ortalamasının üstündedir. Süzen (2020), 156 hemşire ile gerçekleştirdikleri çalışmasında, Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanlarının ortalamalarına bakıldığında, ''gündelik yaşamda sabır'' boyutundan 8,99±2,08; ''kişilerarası sabır'' boyutundan 17,89±2,73; yaşam zorluklarında sabır boyutundan 11,79±1,97 ve toplam puandan 44,74±7,35 değerleri bulunmuştur. Akyol (2019) 602 üniversite öğrencisine yaptığı çalışmanın Sabır Ölçeği'nin toplam ve alt boyutlarının ortalaması, ''gündelik yaşamda sabır'' boyutunda 9.34±2.49, ''kişilerarası sabır'' boyutunda 17.97±4.02; ''yaşam zorluklarında sabır'' boyutunda 11.21±2.68 ve Sabır Ölçeği'nin toplam puanı 38.53±7.45 olarak belirlenmiştir. Gökçen ve diğerleri (2020) 522 lisans öğrencisine yaptığı çalışmada Sabır Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalaması 36,09±6,02 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin Sabır Ölçeği'ndeki alt boyutların ve toplam puanların sınıflara göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte Akyol (2019)'un çalışmasında 602 ön lisans öğrencisine yapmış olduğu Sabır Ölçeği'nde; 1 ve 2. sınıfların Sabır Ölçeği'nin alt gruplarının ve toplam puanlarının arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Araştırma bulgularımızın aksine Gül & Çeliköz (2018) Süleyman Demirel Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki 322 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada, sınıflara göre sabır düzeylerini incelediğinde ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin sabır puanlarının üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin sabır puanına göre daha fazla olduğunu tespit etmiştir.

Çalışmamızda dört farklı sınıfta yer alan öğrencilerin gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanlarının birbirine benzer olması öğrencilerin sabır düzeylerinin aynı olduğu ve sınıflara göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuca göre sabrın alt boyutları ve Sabır Ölçeği'nin toplam puanı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yapılan bazı çalışmalarda da bireylerin sabır düzeylerinin yaş gruplarıyla istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (Gül & Çeliköz, 2018; Özdemir, 2018; Süzen, 2020; Yavuz, 2020). Yapılan çalışmalar çalışmamızı destekler nitelikte olsa da araştırma bulgularımızın aksine Tangünü (2020) 322 hemşire ile yaptığı çalışmada sabır ve yaş değişkeni arasında ilişki incelenmiştir, yaşa göre Sabır Ölçeği'nin toplam puanlarına bakıldığında 28- 35 ve 36-44 yaş aralığının ortalama sabır düzeyi diğer yaş aralıklarına oranla daha yüksek bulunmuştur. 28-35 yaş grubu gündelik yaşamda sabır ve kişilerarası sabır boyutundan en yüksek puana sahiptir. Bu çalışmada sabır düzeyi ile yaş aralıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Akyol (2019)'un çalışmasında öğrenciler üzerinde yaptığı Sabır Ölçeği ile yaş arasındaki incelemede 21 yaş ve üzeri öğrencilerin toplam sabır puanlarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Doğan (2014) Erzincan, Erzurum, Isparta ve Fatsa'da ikamet eden 1007 bireyin sabır düzeylerini değerlendirmiştir. Çalışmada sabır ve yaş değişkenlerinin ilişkisine bakıldığında; kısa süreli sabır, uzun süreli sabır ve kişilerarası sabır boyutlarına bakıldığında yaş büyüdükçe Sabır Ölçeği'nden alınan puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Toplam sabır düzeyinin ortalamasına göre 65 yaş üstü grubun diğer yaş gruplarına göre daha yüksek puana sahiptir. Bu durum yaşın ilerlemesiyle artan deneyimin sabır düzeyinde artmasıyla ilişkilendirilmiştir

Çalışmamızdan elde edilen bulgularda Sabır Ölçeği ile yaş ve sınıf değişkenlerinin arasında farklılaşma olmaması; öğrencilerin ortalama yaş aralıklarının yakın olması, benzer şartlar altında eğitim görmeleri, benzer kültürel özelliklere sahip olmaları ve çalışmanın belli sınırlılıklara sahip olması (öğrenciler üzerinde yapılması, Bursa ilinde ve bir fakültede yapılıyor olması) gibi nedenlerle açıklanabilir.

Bu çalışmada Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının cinsiyete göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Akyol (2019), 602 Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon Programı ön lisans programı kadın ve

erkek öğrencilerin Sabır Ölçeği'nin toplam puanları arasında fark olmadığını belirtmiştir. Özdemir (2018), tarafından yapılan diğer bir çalışmada engelli ailelerinde problem çözme ve sabır gösterme davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Sabır Ölçeği'nden alınan puanların cinsiyetlere göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Eliöz ve diğerleri (2019)'nin yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre sabır eğilimleri farklılaşmamıştır. Doğan ve İmamoğlu (2020) 618 üniversite öğrencisine uyguladığı Sabır Ölçeği'nin sonucuna göre, cinsiyet değişkeninin öğrencilerin sabır eğilimlerini fazla etkilemediğini bildirmiştir. Yavuz (2020)'un Sivas ilindeki hemodiyaliz ünitelerinde bulunan 280 hasta üzerinde yaptığı çalışmada; hastaların sabır düzeyleri ile cinsiyet arasında farklılaşma görülmemiştir. Aghababaei & Tabik (2015)'nın İran Tahran Üniversitesindeki 252 öğrenciye yaptığı çalışmada Sabır Ölçeği'nin aldıkları puanların cinsiyetlere göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışmalar cinsiyetin sabır üzerinde etkili olmadığını destekler niteliktedir. Peterson ve Seligman'ın 24 karakter güçleri çalışmasında sabrı; sebat, özdenetim ve açık fikirliliğin bir birleşimi olarak, bu karakter güçlerin içerisinde ele almıştır. Peterson ve Seligman bireylerin, sabrında içinde yer aldığı karakter gücünü test etmiştir. Çalışmaya katılan, her iki cinsiyet içinde bu güçlerin kazanılabileceği ve sabır gibi karakter güce sahip olabilmenin her iki cinsiyet içinde benzer ölçüde olduğu belirtilmiştir (Biswas- Diener, 2006). Bu çalışmadan da anlaşılacağı gibi sabır tutumu her iki cinsiyet içinde kazanılabilecek bir tutum olduğu görülmektedir. Çalışmamızdan çıkan sonuca bakıldığında kadın ve erkeğin sabır düzeylerinin ortalama olarak aynı olması bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Çalışmamızın aksine Gül & Çeliköz (2018), 322 üniversite öğrencisinin sabır eğilim düzeylerini incelediğinde, erkek öğrencilerin sabır puanlarının ortalamasının kız öğrencilerin ortalamasından fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmaya göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha sabırlı oldukları anlaşılmaktadır. Ermiş & İmamoğlu (2019)'nun çalışmasında sabır ve cinsiyet arasında farklılaşma olduğu, erkek öğrencilerin sabır puanının daha yüksek ortaya çıkmıştır. Eliüşük (2014), tarafından yapılan çalışmanın sonucunda, ''yaşam zorluklarında sabır'' alt boyutunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Elde edilen bulgu kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşam zorluklarına karşı daha sabırlı olduklarını

ortaya koymuştur. Bauer & Chytilová (2013)'nın yaptığı Hindistan'ın 9 köyündeki 573 kişinin katıldığı çalışmada kadınların ortalama olarak erkeklere göre sabır düzeylerinin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bettinger & Slonim (2007) çocuklar üzerinde yaptığı çalışmada kız çocukların erkek çocuklarına göre daha sabırlı olduğu görülmüştür. Dudley (2003) 347 lisans öğrencisine yaptığı Sabır Ölçeği'nin sonucunda erkeklerin kadınlara göre daha sabırlı oldukları sonucuna varmıştır. Yapılan bu çalışmalarda sabır ve cinsiyet arasındaki farklılaşmanın sebebi farklı kültüre sahip bireylerden alınan sonuçlardan kaynaklandığı görülmektedir. Özellikle kültür, yaşam koşulları, aile yapısı sabır kavramını etkileyen faktörlerdir. Sabır düzeyi ile cinsiyet arasında farklılaşmanın olmasında; özellikle bazı toplumlarda erkek ve kadın rollerinin kalıplaşmış olması (erkeğin evi geçindirme eve para getirme zorunluluğu kadının ise ev hanımı olma, çocuklara bakma zorunlulukları), biyolojik-fiziksel faktörler (kas gücüne bağlı zorlu çalışma şartlarında erkeklerin ön planda çalışması), hormonel farklılıklar, duygusal yapı vb. gibi faktörler etki etmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmalarda sabır ve cinsiyet değişkenindeki farklılaşma beklenilebilir.

Çalışmada, gelir durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Gül & Çeliköz (2018) yaptığı çalışmada öğrencilerin gelir düzeyi ve sabır arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda Sabır Ölçeği'nden alınan puanların bireylerin gelir düzeylerinden aldıkları puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Ekonomik durum sabır düzeyini önemli derecede etkileyebilmektedir. Yapılan çalışmaların öğrenciler üzerinde olması durumu etkileyen önemli bir faktördür. Bunun nedeni öğrencilerin öğretim sürecinde genel olarak aileye bağımlı olması, giderlerinin büyük olmaması, gerek aileden gelen parayla gerekse alınan burslarla hayatı idame edebilmesidir. Öğrencinin sahip olduğu maddi sorumlulukların az olması da öğrencinin sabır düzeyini etkilememesinin en büyük sebebi olarak görülebilir. Bunun sonucunda gelir düzeylerinin sabır üzerinde etkisinin olmaması beklenen bir durumdur.

Öğrencilerin mezun olunan liseye göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır ve toplam ölçek puanı istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken, diğer boyutlar istatistiksel olarak

anlamlı bulunmamıştır. Düz lise mezunları ile Anadolu-Fen lisesi mezunları arasında kişilerarası sabır puanı açısından fark bulunurken, düz lise mezunlarının puanı daha yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerin sabır düzeyleri ile mezun oldukları okullar arasındaki değişkenin ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmamızda elde edilen bulguya göre; kişilerarası sabır ve Sabır Ölçeği'nin toplam puanın ortalamalarına bakıldığında Anadolu-fen lisesi mezunlarının sabır puanının en düşük olması, Anadolu-fen lisesi öğrencilerin okul başarısına daha önem vermesi, ileriye dönük akademik yönden başarı sağlayabilmek için yoğun çaba içinde olmaları sabır düzeyini etkilemede rol oynadığı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmamızdan farklı olarak Erten (2020)'in yapmış olduğu çalışmada Kahramanmaraş ilindeki 5 farklı türdeki liseden toplam 389 öğrenci üzerinde uygulamış olduğu stres ölçeğinin sonucunda, fen lisesinde okuyan öğrencilerin diğer liselerde eğitim gören öğrencilere göre daha fazla stres düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Çalışmadan çıkan sonuç öğrencilerin akademik başarıya önem vermelerinin getirmiş olduğu strese bağlanmıştır. Bu çalışmadan da görüldüğü gibi Anadolu-fen lisesi öğrencilerinin maruz kaldıkları stres yoğunluğu, sabır düzeylerini olumsuz etkilediği sonucuna varılabilir.

Yapılan çalışmada bölümü isteyerek seçme durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır alt boyutları ile Sabır Ölçeği toplam puanı açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin puanı diğer öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerin sabır düzeyleri ile bölümü isteyerek seçmeleri arasındaki değişkeni inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat Irmak (2019) 'ın 181 ebe üzerinde yapmış olduğu çalışmada sabır ile meslek seçim şekilleri karşılaştırılmıştır. Kendi isteğiyle mesleği seçen ebelerin tesadüfen, öneri üzerine ve diğer sebeplerden dolayı mesleği seçen ebelere göre daha yüksek sabır puanı aldığı görülmüştür.

Meslek seçimi kariyerimizi, özel hayatımızı ve çalışma hayatımızı etkileyen önemli konulardan olması, meslek tercihinin doğru yapılması önemlidir (Pekkaya & Çolak, 2013). Yapılan çalışmalarda görüldüğü gibi öğrencilerin ya da çalışanların bulundukları konumu tercih etmeleri sabır düzeylerini olumlu derecede etkilediği ve daha sabırlı oldukları görülmektedir.

Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanı ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutlarının ilişkisi incelendiğinde nevrotizm ile Sabır Ölçeği'nin alt boyutları ve toplam puanı arasında ters yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Gündelik yaşamda sabır ile nevrotizm dışında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam puan ile dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutları ile pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buradan yola çıkarak; "nevrotizm" kişilik özelliğine sahip öğrencilerde gündelik yaşamda sabrın, kişilerarası sabrın, yaşam zorluklarında sabrın ve genel sabrın azalacağı, "dışadönüklük", "deneyime açıklık", "yumuşak başlılık" ve "sorumluluk" kişilik özelliğine sahip öğrencilerde kişilerarası sabrın, yaşam zorluklarında sabrın ve genel sabrın artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Eliüşük (2014) tarafından yapılan çalışmada 1166 üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir, çalışma sonucunda sabrın alt boyutları ile yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, duygusal dengesizlik (nevrotizm) ile negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Schnitker & Emmons (2007) 324 lisans psikoloji öğrencileri üzerinde yaptığı sabır ve beş faktörlü kişilik kuramı çalışmasında, sabır ve uyumluluk, sorumluluk, dışadönüklük, deneyime açıklık arasında yüksek pozitif ilişki; duygusal dengesizlik (nevrotizm) arasında ise negatif yönde düşük bir ilişki bulmuşlardır. Aghababaei & Tabik (2015) İran Tahran Üniversitesindeki 252 öğrenciye yapılan çalışmada, öğrencilerin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda sabır ve uyumluluk, sorumluluk, dışadönüklük, deneyime açıklık arasında pozitif yönlü nevrotizm ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalar bulgularımızı destekler nitelikte olsa da bazı çalışmaların sabır ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerde farklılık olduğu görülmüştür. Bunlar; Schnitker (2012)'in California Üniversitesindeki 389 lisans öğrencisine yaptığı çalışmada sabır ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin sonucuna göre; uzun süreli ve kısa süreli sabırla uyumluluk arasında orta derecede pozitif yönde, kişiler arası sabır ve uyumluluk arasında güçlü pozitif bir ilişki görülmüştür. Sorumluluk ve duygusal dengesizlik ile sabrın üç boyutu arasında da olumsuz yönde, kişiler arası sabır ve deneyime açıklık arasında orta düzeyde, uzun süreli ve kısa süreli sabır ve deneyime

açıklık arasında zayıf bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca dışa dönüklük ve sabır türleri arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Çalışmamızın bulgularına göre dışa dönük kişilik özelliğine sahip bireylerin çevre ile aktif ilişki halinde olan, pozitif düşünceye sahip, insan ilişkilerinin yüksek düzeyde olmasından kaynaklı insanlara karşı tahammül seviyesinin yüksek olması beklenebilir bir durumdur. Deneyime açık bireylerin çok boyutlu düşünebilme yeteneğine sahip olması ve değişen şartlara uyum göstermede problem yaşamayan bireyler olmaları sebebiyle karşılaşabilecekleri sorunlarda çözüm odaklı olacağı ve umutsuz davranmayacağı ön görülebilir. Uyumluluk düzeyi yüksek bireyler; etkili iletişim kurma, hoşgörülü ve duyarlı olmaları gibi olumlu özelliklere sahiptirler. Bu özelliğe sahip bireyler karşılaşabilecekleri olumsuzluklarla ve sorunlarla sabırla baş edebilmeleri beklenir bir durumdur. Sorumluluk özelliğine sahip bireylerde ise kendilerini kontrol etme özelliği, sabırsız ya da aceleci davranmalarını engelleyerek daha dengeli bir hayat sürmelerine olanak sağlar. Dışa dönük, deneyime açık, sorumluluk ve uyumluluk düzeyi yüksek olan bireylerin sabır düzeylerinin yüksek olduğu yukarıda belirtilen özelliklere bakılarak yorumlanabilir. Nevrotizm düzeyi yüksek olan bireylerin sinirli, bencil, düşmanlık gibi negatif yönlerinin üst düzeyde olmasından dolayı sabır düzeylerinin düşük olması olağan bir durumdur çünkü bu bireyler karşılaşabilecek zorluklara karşı isyankâr ve agresif bir tutum sergileyeceği için sorunlarla baş etmesi mümkün görünmeyen bir kişilik özelliğidir. Sonuç olarak çalışmamızdan yola çıkarak sorumluluk sahibi, deneyime açık, uyumlu ve dışa dönük bireyleri sabırlı bireyler olarak değerlendirebiliriz.

Sonuç olarak;

- Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin Sabır Ölçeği toplam puan ortalaması düzeyinin (35,24±6,11) olduğu,
- Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının sınıflara ve cinsiyete göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı, dört farklı sınıfta yer alan öğrencilerin gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanları birbirine benzer olduğu,
- Gündelik yaşamda sabır, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam ölçek puanları ile yaş, kardeş sayısı, ailedeki kişi sayısı, gelir durumu,

öğrencilerin çalışma durumu, öğrencilerin en uzun yaşadığı yer, öğrencilerin anne-baba çalışma durumları, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı,

- Mezun olunan liseye göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır ve toplam ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken diğer boyutlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı,
- Düz lise mezunları ile Anadolu-fen lisesi mezunları arasında kişilerarası sabır puanı açısından fark bulunurken düz lise mezunlarının puanın daha yüksek bulunduğu, toplam puan açısından mezun olunan liseler arasında anlamlı farklılık bulunmasına rağmen ikili karşılaştırma sonucunda anlamlı farklılık bulunmadığı,
- Bölümü isteyerek seçme durumuna göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır alt boyutları ile Sabır Ölçeği toplam puanı açısından anlamlı fark olduğu ve bölümü isteyerek seçen öğrencilerin puanının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu,
- Öğrencilerin şu an kaldıkları yere göre Sabır Ölçeği'nin alt boyutlarının ve toplam puanının karşılaştırılmasında kişilerarası sabır ve toplam puan açısından anlamlı farklılık bulunmasına rağmen yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı,
- Öğrencilerin Sabır Ölçeği'nin ve alt boyutlarıyla nevrotizm arasında ters yönlü ilişki bulunduğu, kişilerarası sabır, yaşam zorluklarında sabır ve toplam puan ile dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi alt boyutları ile pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin sabır düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek adına yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

- Hemşirelik öğrencileri için ders müfredatına sabır başlığı altında ders koyulmalı ve bu derslerde sabrın meslek için önemi, mesleki yönden karşılaşabilecek sorunlarla sabırlı davranarak nasıl baş edilebildiği örneklerle vurgulanmalıdır.
- Kişilik özelliklerinin sabır düzeyine etki ettiği göz önüne alındığında olumlu kişilik özelliklerini artırıcı destek programları eğitim sürecine dâhil edilebilir. Böylelikle sabır düzeyinin daha fazla artırılması sağlanacaktır.
- Üniversite tercih sürecinde olan öğrencilerin mesleki rehberlik hizmetlerinin daha dikkatli yapılması önem arz etmektedir. Bu nedenle öğrencilerin kişilik özelliklerine göre meslek seçimi yapmalarına teşvik edilmesi, öğrencilerin hemşirelik mesleğini doğru tanımaları için gerekli seminerlerin yapılması, gerekirse farklı meslek üyelerini yapılacak seminerlere davet ederek öğrencilerin varsa sorularına cevap verilmesi meslekler ile ilgili gerekli tüm bilgiye ulaşımının sağlanması gereklidir.
- Hemşirelik mesleğinde sabır ve kişilik özelliklerinin ayrıntılı olarak ele alınması ve yapılacak çalışmalarda elde edilen bulgular kullanılabilir.
- Bu çalışmanın daha fazla hemşirelik öğrencisi veya hemşireler üzerinde yapılması araştırma sonuçlarına dair genellemenin daha büyük bir evrene ulaşması sabır kavramına ilişkin daha fazla bilgi elde edilmesine olanak sağlar.

6. KAYNAKLAR

Adler, A. (2008). Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji (H. Özgü, Çev.). İstanbul: Hayat Yayınları, s. 11.

Aghababaei, N., & Tabik, M. T. (2015). Patience and mental health in Iranian students. Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences, 9(3), 1-4. doi: 10.17795 / ijpbs-1252

Akar, H. (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; Çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 12. Psikiyatri Birimi, Uzmanlık Tezi, Erişim adresi: http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/tez/pdf/ruh_sag_hast/dr_hulya_akar.pdf

Akdeniz, C., & Erişti, B. (2015). Kişilik ve öğretim. Saarbrücken: OmniScriptum, Türkiye Alim Kitapları Yayınevi.

Aktaş, A. M. (2001). Bir kamu kuruluşunun üst düzey yöneticilerinin iş stresi ve kişilik özellikleri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 56(4), 26-42. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001872

Akyol, B. (2019). Engelli bakımı ön lisans öğrencilerinin sabır düzeyleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Allik, J., & McCrae, R. R. (2004). Toward a geography of personality traits: Patterns of profiles across 36 cultures. Journal of Cross-Cultural Psychology, 35(1), 13-28. https://doi.org/10.1177/0022022103260382

Aydın, H. (2005). Kur'an'da insan psikolojisi (6. baskı). İstanbul: Timaş Yayınları, s. 96.

Azamat, N. (2004). Melâmet. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 29, 24-25.

Bacanlı, H., İlhan, T., & Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT).Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2), 261-279.

Baltaş, A., & Baltaş, Z. (2001). Stres ve başa çıkma yolları. İstanbul: Remzi Kitabevi, s. 144-152.

Basım, H. N., Çetin, F., & Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 24(63), 20-34.

Başol, E. (2018). Hasta ile sağlık çalışanları (Doktor ve Hemşire) arasındaki iletişim sorunları ve çözüm önerileri. International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal, 4(1), 76-93.

Bauer, M., & Chytilová, J. (2013). Women, children and patience: Experimental evidence from i ndian villages. Review of Development Economics, 17(4), 662-675. https://doi.org/10.1111/rode.12057

Baymur, F. (1994). Genel Psikoloji (14. baskı). İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Bettinger, E., & Slonim, R. (2007). Patience Among Children. Journal of Public Economics, 91(1), 343–363. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2006.05.010

Biswas-Diener, R. (2006). From the equator to the North Pole: A study of character strengths. Journal of Happiness Studies, 7(3), 293-310. doi: 10.1007/s10902-005-3646-8

Blount, S., & Janicik, G. A. (2000). What makes us patient? The role of emotion in sociotemporal evaluation. Unpublished manuscript: University of Chicago.

Boeree, C. G. (2006). Personality theories. Psychology Department, Shippensburg University. Erişim adresi: https://webspace.ship.edu/cgboer/perscontents.html (9.10.2020).

Bommarito, N. (2014). Patience and Perspective. Philosophy East and West, 64(2), 269–286.

Bono, J. E., Boles, T. L., Judge, T. A., & Lauver, K. J. (2002). The role of personality in task and relationship conflict. Journal of Personality, 70(3), 311-344. https://doi.org/10.1111/1467-6494.05007

Bulut, K. (2005). Dini kavram ve sembollerin toplumsal bilinci oluşturmadaki rolü: Sabır kavramı ve Hz. Eyyûb Nebi örneği. Şanlıurfa Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 58.

Burger, J. M. (2006). Kişilik; Psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri (E. Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınlar, s. 132.

Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiener, R. (2005). Personality development: stability and change. Annual Review of Psychology, 56, 453-484. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141913

Cengil, M. (2003). Depresyonu önlemede dinî inancın koruyucu rolü. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 3(2), 129-152.

Chatwin, N. E. (2018). Personality Traits and Leadership Style Among School Administrators. California: Pepperdine University Graduate School of Education and Psychology, Published Doctorate Degree Thesis, s. 18.

Cloninger, C. S. (2004). Theories of personality understanding persons. Fourth Edition, New Jersey: Person Prentice Hall, Cap 8, 240-248

Connor, K. M. (2006). Assesment of resilience in aftermath of trauma. The Journal of Clinicall Psychiatry, 67(2), 46-49.

Cüceloğlu, D. (1999). İnsan ve davranışı: psikolojinin temel kavramları (9. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2003). İnsan ve Davranış. İstanbul: Remzi Kitapevi, s. 415.

Çağrıcı, M. (2008). Sabır. Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 35, 337-339. Erişim adresi: https://islamansiklopedisi.org.tr/sabir (25.12.2020).

Çeliköz, N., & Sır, N. Ş. (2016). Sıfatlara dayalı kişilik testi(SDKT):Geçerlik güvenirlik çalışması. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(2), 118-131.

Çetin, N. G., & Beceren, E. (2007). Lider kişilik: Gandhi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(5), 110-132.

Dal, V. (2009). Farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin risk algılarının tüketici davranışı açısından incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Deng, J., & Li, T. (2016). Development and validation of the Buddhist Patience Questionnaire. Mental Health, Religion & Culture, 19(8), 807-817. https://doi.org/10.1080/13674676.2016.1266473

Deniz, A. (2007). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma. Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Doğan, E., & İmamoğlu, O. (2020). Üniversite eğitimi alan öğrencilerin korona virüs salgını sürecinde sabır eğilimlerinin araştırılması. Electronic Turkish Studies, 15(4), 315-324.

Doğan, M. (2014). Dindarlık sabır ve psikolojik iyi olma arasındaki ilişkiler, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Doğan, M. (2016). Sabır psikolojisi-Pozitif psikoloji bağlamında bir araştırma. İstanbul: Çamlıca Yayınları, s. 76-78.

Doğan, M. (2017). Karakter gücü olarak sabır ve psikolojik iyi oluş ilişkisi, The Journal of Happiness & Well-Being, 5(1), 134-153.

Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. İstanbul: Doğuş Üniversitesi Dergisi, 14(1), 56-64.

Doğanlı, B., & Demirci, Ç. (2014). Sağlık kuruluşu çalışanlarının (Hemşire) motivasyonlarını belirleyici faktörler üzerine bir araştırma. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 21(1), 47-60. https://doi.org/10.18657/yecbu.49076

Dudley, K. C. (2003). Empirical development of a scale of patience (Unpublished doctoral dissertation). West Virginia University, Morgantown, West Virginia.

Durna, U. (2004). Stres, A ve B tipi kişilik yapısı ve bunlar arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. Isparta: Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 11(1), 191-206.

Durna, U. (2005). A tipi ve B tipi kişilik yapıları ve bu kişilik yapılarını etkileyen faktörlerle ilgili bir araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 19(1), 275-290.

Ebrinç, S., Açıkel, C., Başoğlu, C., Çetin, M., & Çeliköz, B. (2002). Yanık merkezi hemşirelerinde anksiyete, depresyon, iş doyumu, tükenme ve stresle başa çıkma: Karşılaştırmalı bir çalışma. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3(3), 162- 168.

Eliöz, M., Çebi, M., İmamoğlu, O., İslamoğlu, İ., & Yamak, B. (2019). Üniversite öğrencilerinin sabır ve saldırganlık düzeyleri. Journal of International Social Research, 12(65), 775-779.

Eliüşük, A. (2014). Sabır eğiliminin öz-belirleme öz-anlayış ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Doktora Tezi.

Eliüşük, A., & Arslan, Ç. (2016). Sabır ölçeğinin Türkçe' ye uyarlanması. Değerler Eğitimi Dergisi, 14(31), 67-86.

Emmons, R. A. (2009). Teşekkür Ederim (Mutluluğun Anahtarı Şükretmek). İstanbul: Doğan Kitap.

Eren, E. (2004). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi (8. baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Eren, E. (2007). Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi (10. baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, s. 84-85.

Eren, İ. (2010). Sabır eğitimi, Erişim adresi: http://insanvehayat.com/sabir-egitimi/ (14.10.2020).

Ermiş, E., & İmamoğlu, O. (2019). Değişik fakültelerdeki öğrencilerin sabır eğilimlerinin araştırılması. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 13(19), 165-280. doi: 10.26466/opus.571552

Eroğlu, F. (2011). Davranış Bilimleri (11. baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Eroğlu, F. (2013). Davranış bilimleri (13. baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın, s. 207-237.

Erten, S. B. (2020). Lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı ile algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Ewen, R. B. (2014). An introduction to theories of personality (7 th edition). New York and London: Psychology Press.

Eysenck, H. J. (2017). Heredity and Personality. In The Biological Basis of Personality, Routledge. 187-225.

Feist, J., & Feist, G. J. (2008). Theories of personality (7th Edition). United States of America: McGraw- Hil, s. 408-428

Garrosa, E., Moreno-Jimenez, B., Liang, Y., & Gonzalez, J. L. (2008). The relationship between socio-demographic variables, job stressors, burnout, and hardy personality in nurses: An exploratory study. International journal of nursing studies, 45(3), 418-427. https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2006.09.003

Ghorbani, R., & Khormaie, F. (2019). Relationship between Big Five Personality Traits and Virtue of Wisdom: The Mediating Role of Patience. Health, Spirituality and Medical Ethics, 6(1), 11-17. doi: 10.29252 / jhsme.6.1.11

Gill, C. M. & Hodgkinson, G. P. (2007). Development and validation of the Five-factor Model Questionnaire (FFMQ): An adjectival-based personality inventory for use in occupational settings. Personnel Psychology, 60(3), 731-766. https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2007.00090.x

Gökçen, G., Arslan, C., & Tras, Z. (2020). Examining the relationship between patience, emotion regulation difficulty and cognitive flexibility. Online Submission, 7(7), 131-152. doi: 10.46827/ejes.v7i7.3160

Gözel, G., Atmaca, G. D., & Durat, G. (2017). Hemşirelerin kişilik özellikleri ve iş performansları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(1), 11-16. https://doi.org/10.30934/kusbed.359177

Gözütok, Ş. (2017). Özdenetimde din eğitiminin etkisi. Cumhuriyet İlahiyat Dergisi, 21(2), 1035-1060. doi: 10.18505/cuid.338632

Graziano, W. G., Jensen, C., Laurı, A., & Hair, E. C. (1996). Perceiving ınterpersonal conflict and reacting to ıt: the case for agreeableness. Journal of Personality and Social Psychology, 70(4), 820-835. https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.4.820

Gunnell, D., Platt, S., & Hawton, K. (2009). The economic crisis and sucide. BMJ; 338:b1891. doi: 10.1136/bmj.b1891

Gül, Y. E., & Çeliköz, N. (2018). Üniversite öğrencilerinin sabır eğilim düzeylerinin incelenmesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(3), 77-87.

Gürses, İ., & Kılavuz, M. A. (2016). Kuşakların ahlaki değerleri birlikte öğrenmesi: Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı açısından bir değerlendirme. Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 25(1), 97-117.

Hellriegel, D., & Slocum, J. W. (2008). Organizational behavior (13. baskı). USA: South-Western Cengage Learning.

Hood, R.W., Spilka, B., Hunsberger, B., & Garsuch, R. (1996). The Psycology of Religion: An Empirical Appoach. New York: The Guilford Press, s. 472.

Hotaman, D. (2011). Eğitim fakülteleri kendi öğrencilerini seçebilir mi. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 4(1), 126-136.

Hökelekli, H. (2013). Psikoloji, din ve eğitim yönüyle insanî değerler. İstanbul: Dem Yayınevi, s:117.

Irmak, E. (2019). Ebelerde sabır davranışının empatik beceriye etkisi. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

İnanç, B. Y., & Yerlikaya, E. E. (2011). Kişilik kuramları. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 48.

Kabat-Zinn, J. (2009). Full catastrophe living: Using the wisdom of your body and mind to face stress, pain, and ıllness. Delta Trade Paperback, New York.

Karaca, F. (2011). Din psikolojisi (2. baskı). Trabzon: Kişisel Yayınları, s. 211.

Karaca, S. (2010). Hemşireler için vazgeçilmez bir kavram: Kendini tanıma. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 3(1), 79-84.

Karamanoğlu, A.Y., Özer, F.G., & Tuğcu, A. (2009). Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi, 14(1), 12-17.

Karancı, N., Dirik, G., & Yorulmaz, O. (2007). Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 18(3), 1-8.

Kelleci, M., & Gölbaşı, Z. (2004). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 8(2), 1-8.

Khormaie, F., Farmani, A., & Soltani, E. (2014). Investigating the prediction role of patience as a moral construct and personality characteristics in the hopelessness of university students. Medical Ethics Journal, 8(28), 167-199.

Kılıç, R., & Bozkaya, E. (2014). Örgüt çalışanlarının kişilik özellikleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(20), 153-178.

Kıyak, F. M. (2015). Lisans öğrencilerinin kişilik özelliklerinin ve değerlerinin bireysel kariyer planlaması sürecine etkisi: Mustafa Kemal Üniversitesi örneği. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 7.

Köknel, Ö. (2005). Kaygıdan mutluluğa kişilik (17. baskı). İstanbul: Akdeniz Yayıncılık, s. 39-82.

Luthans, F. (2011). Organizational Behavior: An Evidence-Based Approach. 12. Edition, New York: McGraw-Hill, s.125-135.

Ma, C. C., Samuels, M. E., & Alexander, J. W. (2003). Factors that influence nurses' job satisfaction. JONA: The Journal of Nursing Administration, 33(5), 293-299. doi: 10.1097/00005110-200305000-00005

Maltby, J. (2015). Dinsel yönelimin kişilik boyutları (M. Koç, Çev.). Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1(2), 333-348.

McAllister, M. (2003). Doing Practice Differently: solution focused nursing. Journal of Advanced Nursing, 41(6), 529-535. https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2003.02564.x

Mehrabian, A. (1999). Manual for the Revised Achieving Tendency (MACH) and Disciplined Goal Orientation (CGO) Scales. Monterey, California: Alta Mesa.

Merdan, E. (2013). Beş faktör kişilik kuramı ile iş değerleri ilişkisinin incelenmesi: bankacılık sektöründe bir araştırma. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 159-140.

Merriam- Webster's. (1984). Dictionary of Synonyms. USA: Merriam- Webster, Incorporated Springfield Massachusetts.

Morris, G. C. (2002). Kişilik, psikolojiyi anlamak psikolojiye giriş (H. B. Ayyaşık, & M. Sayıl, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınlar.

Mutluer, S. (2006). Özgüven oluşmasında manevî değerlerin rolü. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri (Din Psikolojisi) Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Odabaşı, Y., & Gülfidan, B. (2003). Tüketici Davranışı. İstanbul: Mediacat Yayıncılık, s. 30-40.

Okutan, E. (2010). Kişilik özelliklerinin tükenmişliğe etkisi: bir örnek olay incelemesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Özdemir, N. (2018). Engelli ailelerinde problem çözme ve sabır gösterme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(4), 566-589. doi: 10.5455/cap.20120433

Özdoğan, Ö. (2005). İnsan Allah ilişkisi. Dini Araştırmalar Dergisi, 7(21), 135-162.

Özkan, Z. (2011). Sağlıkta iletişimin gücü. İstanbul: Optimist, s. 180-184.

Özkaplan, N. (2009). Duygusal emek ve kadın işi/erkek işi. Çalışma ve Toplum, 2(21), 15-23. Erişim adresi: https://calismatoplum.org/makale/duygusal-emek-ve-kadin-isi-erkek-isi (10.10.2020).

Özsoy, E., Erol, E., Kotkutata, A., & Şeker, M. (2014). Kişilik modelleri boyutlarının karşılaştırılması: A tipi ve B Tipi kişilik ve beş faktör kişilik modeli. Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi, 3(9), 1-12.

Pekkaya, M., & Çolak, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin AHP ile belirlenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(2), 797-818.

Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). Character Strengths and Virtues: A handbook and classification (Vol. 1). Washington, DC: American Psychological Association. Oxford University Press.

Puher, M. A. (2009). The big five personality traits as predictors of adjustment to college. Villanova University.

Radcliffe, M. (2009). Nursing degrees must be built on communication. Nursing times, 105(21), s. 28.

Rego, A., Godınho, L., McQueen, A., & Cunha, M. P. (2010). Emotional ıntelligence and caring behaviour in nursing. The Service Industries Journal, 30(9), 1419–1437. https://doi.org/10.1080/02642060802621486

Riso, D. R., & Hudson, R. (2003). Discovering Your Personality Type: The Essential Introduction to the Enneagram, Revised and Expanded. New York: Mariner Books.

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2013). Örgütsel davranış (İ. Erdem, Çev.). 14. Basımdan Çeviri, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s:130.

Rooeintan, M., Khademi, M., Toulabi, T., Nabavi, F. H., & Gorji, M. (2019). Explaining postdischarge care needs of cancer patients: A Qualitative Study. Indian J Palliat Care, 25(1): 110-118. doi: 10.4103/IJPC.IJPC_164_18.

Rudd, A. (2008). Kierkegaard On Patience And Temporality Of The Self. The Journal of Religious Ethics, 36(3), 491-509. https://doi.org/10.1111/j.1467-9795.2008.00357.x

Savi, F. (2008). 12-15 Yaş arası ilköğretim öğrencilerinin davranış sorunları ile aile işlevleri ve anne-baba kişilik özellikleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s. 49.

Sayın, E. (2012). Tasavvuf kültüründeki sabır kavramının psikolojik etkileri. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1(1): 413-422.

Schnitker, S. A. (2012). An Examination of Patience and Well-being. The Journal of Positive Pschology, 7(4), 263-280.

Schnitker, S. A., & Emmons, R. A. (2007). Patience as a virtue: Religious and psiychological perspectives. In Research in the Social Scientific Study of Religion, Volume: 18, 177-207. https://doi.org/10.1163/ej.9789004158511.i-301.69

Schultz D. P., & Schultz S. E. (2000). Theories of Personality (7 th Edition). Thompson Learning Inc.

Schultz, D. P., & Schultz, S. E. (2009). Theories of Personality (9th edition). New York: Wadsworth Cengace Learning.

Semerci, N. (2000). Kritik düşünme ölçeği. Eğitim ve Bilim Dergisi, 25(116), 23-26.

Shaye, A. (2009). Infidelity in Dating Relationshipships: Do Big Five Personality Traits and Gender Influence Infidelity?. Los Angeles Alliant International University, Unpublished Doctorate Degree Thesis, s. 9.

Shiner, R. L. (2009). The development of personality disorders: Perspectives from normal personality development in childhood and adolescence. Development and psychopathology, 21(3), 715–734. https://doi.org/10.1017/S0954579409000406

Smith, E. E., Hoeksema, S. N., Fredrickson, B., & Loftus, G. R. (2016). Atkinson ve Hilgard: Psikolojiye giriş (Ö. Öncül, & D. Fethatoğlu, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınevi, s. 469.

Soysal, A. (2008). Çalışma yaşamında kişilik tipleri: Bir literatür taraması. Çimento İşveren Dergisi, 22(1), 5-19.

Spence, J. T., Helmreich, R. L., & Pred, R. S. (1987). Impatience versus achievement strivings in the type a pattern: differential effects on students' health and academic achievement. Journal of Applied Psychology, 72(4), 522- 526. https://doi.org/10.1037/0021-9010.72.4.522

Süzen, H. (2020). Hemşirelerin profesyonel değerleri ile merhamet ve sabır düzeyleri arasındaki ilişki, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi.

Tangney, J. P., Baumeister, R. F., & Boone, A. L. (2004). High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. Journal of Personality, 72(2): 271-322. https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00263.x

Tangünü, S. (2020). Hemşirelerin sabır ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi, hemşirelerin sabır ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Tarhan, N. (2011). Duyguların Psikolojisi (10. baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Tarhan, N. (2013). Strese karşı sabır, Erişim Adresi https://www.nevzattarhan.com/stres-ve-sabir.html (14.10.2020).

Taşçı, K., Özer F. G., & Koştu, N. (2007). Pamukkale Üniversitesi Hastanesinde çalışan hemşirelerin stresle baş etme stratejilerinin belirlenmesi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10(2), 41-48.

Tel, H., Karadağ, M., Tel, H., & Aydın, Ş. (2003). Sağlık çalışanlarının çalışma ortamındaki stres yaşantıları ile baş etme durumlarının belirlenmesi, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 5(2), 13-23.

Tezcan, İ. (2019). Hemşirelerde sabır: Bir ölçek geliştirme çalışması, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s: 5-15.

Thomas, M. R., Dyrbye, L. N., Huntington, J. L., Lawson, K. L., Novotny, P. J., Sloan, J. A., & Shanafelt, T. D. (2007). How do distress and well-being relate to medical student empathy? A multicenter study. Journal of general internal medicine, 22(2), 177-183.

Thompson, P. A. (2009). Creating leaders for the future. AJN The American Journal of Nursing, 109(11), 50-52. doi: 10.1097 / 01.NAJ.0000362023.70375.77

Topçu, M. K. (2015). Çalışanların kişilik özelliklerinin örgütsel özdeşleşme ve işten ayrılma niyeti üzerine etkisinde psikolojik sözleşme algısının rolü. Ankara Karaharp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü Savunma Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Topçuoğlu, R. A. (2013). Sosyal haklar piyasalaşır mı? Çocuk hakları ve kadın emeğinin kesişiminde Türkiye'de kreşler. V. Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu, s. 281-292.

Tutar, H. (2013). Davranış Bilimleri Kavramlar ve Kuramlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 303.

Türk Dil Kurumu (TDK). (12 Ekim 2020). Güncel sözlük içinde, Erişim adresi: https://sozluk.gov.tr/

Uludağ, A. (2001). Sağlık hizmetlerinde halkla ilişkiler: Vatandaş-sağlık personeli iletişimi. Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 100-110.

Ulusoy, Y. (2010). Sabır gücü, Erişim adresi: http://www.yilmazulusoy.com/tr/makaleler/sabir-gucu (15.10.2020).

Uzunkaya, S. (2010). Hemşirelerin tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin iş yaşam kaliteleriyle ilişkisi. İstanbul Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Wang, J., Li, T., Wang, K., & Wang, C. (2019). Patience as a Mediator Between the Dark Triad and Meaning in Life. Applied Research in Quality of Life, 14(2), 527-543. doi: 10.1007 / s11482-018-9627-y

Wehrli, S. (2008). Personalityon social network sites: An applicationof thefive factor model. Zürich: Eidgenössische Thechnische Hochschule Swiss Federal Institute of Technology, Working Paper No. 7.

Whitbourne, S. K. (Ed.). (2016). The Encyclopedia of Adulthood and Aging, John Wiley & Sons. 3(1), 506-510.

Wink, D . (2009). Communication tools. Nurse Educator, 34(5), 189-191. doi: 10.1097 / NNE.0b013e3181b2b432

Wright, D. S. (2009). The six perfections: Buddhism and cultivation of character. Oxford: Oxford University Press.

Yavuz, T. (2020). Hemodiyaliz hastalarında sabır ve yaşam memnuniyeti ilişkisi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Yeni, Z. (2015). Beş faktör kişilik özellikleri ile duygusal emek arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, s. 20.

Zel, U. (2001). Kişilik ve liderlik: evrensel boyutlarıyla yönetsel açıdan araştırmalar, teoriler ve yorumlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 44.

7. SİMGELER VE KISALTMALAR

Çev.	Çeviren(ler)
Ed.	Editör(ler)
et al.	ve diğerleri
s.	Sayfa(lar)
SDKT	Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi
SPSS	Statistical Package For Social Science
ss	Standart Sapma
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	ve benzeri

8. EKLER

EK1

SOSYODEMOGRAFİK VERİ TOPLAMA FORMU

1. Sınıf:
2. Yaş: …….
3. Cinsiyetiniz:

   a) Erkek b) Kız
4. Kardeş sayısı (siz dahil): ……
5. Ailede yaşayan kişi sayısı: …….
6. Hangi liseden mezun oldunuz?

   a) Düz lise b) Meslek lisesi c) Anadolu- fen Lisesi
7. Bölümü isteyerek mi seçtiniz?

   a) Evet b) Hayır
8. Şu an nerede kalıyorsunuz?

   a) Aile ile evde b) Arkadaşlar ile evde c) Devlet yurdunda e) Özel yurtta
9. Gelir durumunuz:

   a) Kötü b) Orta c) İyi
10. Şu an bir işte çalışıyor musunuz?

    a) Çalışıyorum b) Çalışmıyorum c) Yarı zamanlı çalışıyorum
11. En uzun yaşadığınız yer:

    a) Köy b) İlçe c) Büyük şehir
12. Babanızın eğitim durumu:

a) Okur-yazar değil c) İlkokul d) Ortaokul e) Lise f) Üniversite

13. Annenizin eğitim durumu:

a) Okur-yazar değil c) İlkokul d) Ortaokul e) Lise f) Üniversite

14. Anne-baba çalışma durumu:

a) Sadece baba çalışıyor b) Sadece anne çalışıyor c) Hem anne hem baba çalışıyor

EK2

SABIR ÖLÇEĞİ

	Tamamen benim gibi değil	Benim gibi değil	Kararsızım	Benim gibi	Tamamen benim gibi
1. Arkadaşlarım çok sabırlı biri arkadaş olduğumu söylerler.					
2. Zor zamanlarda beklemeyi bilirim.					
3. Her ne kadar can sıkıcı olsa da, trafikte sıkışıp kaldığımda çok sinirlenmem.					
4. Başkalarına karşı sabırlıyımdır					
5. Hayattaki zor sorunlar veya hastalıklar karşısında sabırlı olmayı bilirim.					
6. Genel olarak sırada beklemek canımı sıkmaz.					
7. Yakın arkadaşlarıma ve aileme karşı sabırlı olma konusunda sorun yaşarım.					
8. Hayatın zorluklarına karşı sabırlıyımdır.					
9. Birisi yeni bir şeyi öğrenmede zorluk çekiyorsa sinirlenmeden ve yılmadan yardımcı olabilirim.					
10. Kırmızı ışıkta beklerken çok sinirlenirim.					
11. İnsanlara karşı sabırlı olmak benim için çok kolaydır.					

EK3

SIFATLARA DAYALI KİŞİLİK TESTİ

Açıklama: Aşağıda bireyleri tanımak için kullanılan sıfat çiftleri verilmektedir. Sizden istenen, her bir sıfat çiftini okuyarak size uygunluk derecesine karar vermenizdir. Her sıfat çifti için bir tek daireyi doldurunuz. Doğru cevap yoktur, size uygun cevap vardır. Bunu dikkate alarak cevaplamaya çalışınız. Cevaplarınızı aşağıdaki örneklere göre belirtiniz.

	Çok uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
İçedönük	○	●	○	○	○	○	○	Dışadönük
İçedönük	○	○	○	○	○	○	●	Dışadönük
İçedönük	○	○	○	●	○	○	○	Dışadönük

Bu örneklerde,

1. Örnek kişi kendini oldukça içedönük olarak görmektedir,
2. Örnek ise kişi kendini çok dışadönük olarak görmektedir,
3. Örnek ise kişi bu boyutlarda kararsızdır veya her iki sıfatı da kendine uzak veya yakın görmektedir, anlamına gelmektedir.

		Çok uygun	*Oldukça uygun*	*Biraz uygun*	*Ne uygun, ne uygun değil*	*Biraz uygun*	*Oldukça uygun*	*Çok uygun*	
1	Sakin	○	○	○	○	○	○	○	Sinirli
2	Yalnızlığı tercih eden	○	○	○	○	○	○	○	Sosyal (topluluğu seven)
3	Sanata ilgisiz	○	○	○	○	○	○	○	Sanata ilgili
4	Kindar	○	○	○	○	○	○	○	Affedici
5	Düzensiz	○	○	○	○	○	○	○	Düzenli
6	Sabırlı	○	○	○	○	○	○	○	Sabırsız
7	Silik	○	○	○	○	○	○	○	Atak
8	Hayal gücü zayıf	○	○	○	○	○	○	○	Hayal gücü kuvvetli
9	(Başkalarına) kayıtsız	○	○	○	○	○	○	○	Yardımsever
10	Sorumsuz	○	○	○	○	○	○	○	Sorumluluk sahibi
11	Rahat	○	○	○	○	○	○	○	Tedirgin
12	Uyuşuk, eliağır	○	○	○	○	○	○	○	Canlı
13	Dargörüşlü	○	○	○	○	○	○	○	Geniş görüşlü
14	Rekabetçi	○	○	○	○	○	○	○	İşbirliği yapan

15	Hırslı değil	○	○	○	○	○	○	○	Hırslı
16	Tutarlı	○	○	○	○	○	○	○	Tutarsız
17	Durgun	○	○	○	○	○	○	○	Delidolu
18	Alışılmış	○	○	○	○	○	○	○	Yenilikçi
19	Kibirli	○	○	○	○	○	○	○	Alçakgönüllü
20	Dikkatsiz	○	○	○	○	○	○	○	Dikkatli
21	İyimser	○	○	○	○	○	○	○	Karamsar
22	Neşesiz	○	○	○	○	○	○	○	Neşeli
23	Meraksız	○	○	○	○	○	○	○	Meraklı
24	Asi	○	○	○	○	○	○	○	Uysal, yumuşak başlı
25	Gayretsiz	○	○	○	○	○	○	○	Gayretli
26	Huzurlu	○	○	○	○	○	○	○	Huzursuz
27	Arka planda kalan	○	○	○	○	○	○	○	Öne çıkan
28	Tutucu	○	○	○	○	○	○	○	Liberal
29	Acımasız	○	○	○	○	○	○	○	Merhametli
30	Hazırlıksız	○	○	○	○	○	○	○	Hazırlıklı
31	Kaygısız	○	○	○	○	○	○	○	Kaygılı
32	Dikkat çekmeyen	○	○	○	○	○	○	○	Baskın, belirgin
33	İlgileri dar	○	○	○	○	○	○	○	İlgileri geniş
34	Bencil	○	○	○	○	○	○	○	Fedakâr (diğergam)
35	Disiplinsiz	○	○	○	○	○	○	○	Disiplinli
36	Yeni ilişkilere kapalı	○	○	○	○	○	○	○	Yeni ilişkilere açık
37	Etkisiz	○	○	○	○	○	○	○	Etkili
38	Hoşgörüsüz	○	○	○	○	○	○	○	Hoşgörülü
39	Donuk	○	○	○	○	○	○	○	Coşkulu
40	İnatçı	○	○	○	○	○	○	○	Uzlaşmacı

Boyutlar:	**Maddeler**
Duygusal Dengesizlik/Nevrotizm	1,6,11,16,21,26,31
Dışadönüklük	2,7,12,17,22,27,32,37,39
Deneyime Açıklık	3,8,13,18,23,28,33,36
Yumuşakbaşlılık	4,9,14,19,24,29,34,38,40
Sorumluluk	5,10,15,20,25,30,35

EK4

ETİK KURUL ONAYI

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sağlık Bilimleri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ	**OTURUM SAYISI**
25 Aralık 2019	2019-13

KARAR NO 3: Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Hemşirelik Anabilim Dalı Dr. Öğr. Üyesi Burcu ARKAN'ın danışmanlığında bulunan yüksek lisans öğrencisi Elif ÖZDAL'ın "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında yapılacak ölçek ve test sorularının değerlendirilmesi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Dr. Öğr. Üyesi Burcu ARKAN'ın danışmanlığında bulunan yüksek lisans öğrencisi Elif ÖZDAL'ın "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek ve test sorularının, fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere *(çalışmaya başlamadan önce anketin uygulanacağı kurum, kuruluş, SUAM Başhekimliği ve klinik sorumlusu vb. gerekli yerlerden yazılı izinlerin alınarak)* uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Feruzan YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Ramazan KAHVECİ
Üye

Prof. Dr. Ayşe TOPAL
Üye

Prof. Dr. Berrin TUNCA
Üye

Prof. Dr. Mine Sibel GÜRÜN
Üye

Prof. Dr. Türel ÖZKUL
Üye

Prof. Dr. Nurcan ÖZYAZICIOĞLU
Üye

EK5

ÖLÇEK İZİNLERİ

burcu arkan <arkanburcu@yahoo.com>
Alıcı: ben ▾

Assist. Prof. Dr. Burcu Arkan RN, PhD
Uludag University, Bursa, Turkey
Health Science Faculty-Psychiatric Nursing Department
Phone: +90 532 7764843
e-mail:arkanburcu@yahoo.com
arkanburcu@gmail.com

---- Forwarded Message ----
From: Prof. Dr. Nadir Çeliköz <ncelikoz@gmail.com>
To: burcu arkan <arkanburcu@yahoo.com>
Sent: Monday, November 11, 2019, 01:21:49 PM GMT+3
Subject: Re: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (Çok çok önemli)

kullanabilirsiniz.
yüksek lisans öğrencimiz nilüfer şeker sıra ulaşırsanız, yardımcı olur.
sekernl@gmail.com

burcu arkan <arkanburcu@yahoo.com>, 10 Kas 2019 Paz, 23:55 tarihinde şunu yazdı:

Sayın Çelikköz ve Sayın Sir,

Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı Dr. Öğretim Üyesi Burcu Arkan'ım.

Yüksek lisans öğrencilerimden birinin tez konusu "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"dir.

Bu çalışmada geçerlilik ve güvenirliğini yaptığınız "Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi"ni kullanmak istiyoruz.

Ölçeğinizi kullanabilmemiz için gerekli izni verebilir misiniz?

Ayrıca ölçeğe hiçbir yerden ulaşamadık. Rica etsem bize orjinal formunu ve hesaplanmasına ait bilgileri gönderebilir misiniz?

Şimdiden çok teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Assist. Prof. Dr. Burcu Arkan RN, PhD
Uludag University, Bursa, Turkey
Health Science Faculty-Psychiatric Nursing Department
Phone: +90 532 7764843
e-mail:arkanburcu@yahoo.com
arkanburcu@gmail.com

EK6

Sabır Ölçeği (Çok Çok önemli) Gelen Kutusu x

burcu arkan <arkanburcu@yahoo.com> 12 Kas 2019 Paz 23:58

Alıcı: coskunersan@konya.edu.tr, ayseeliacik@hotmail.com, ben

Sayın Elikşik ve Sayın Arslan;

Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı Dr. Öğretim Üyesi Burcu Arkan'ım

Yüksek lisans öğrencilerinden birinin tez konusu "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sabır Düzeyleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" dir.

Bu çalışmada geçerlilik ve güvenirliğini yaptığınız "Sabır Ölçeği"ni kullanmak istiyoruz.

Ölçeğinizin kullanabilmemiz için gerekli izni verebilir misiniz?

Ayrıca ölçeğe ilişkin yeniden ulaşmadık. Rica etsem bize orijinal formunu ve hesaplanmasına ait bilgileri gönderebilir misiniz?

Şimdiden çok teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Assist. Prof. Dr. Burcu Arkan RN, PhD
Uludag University, Bursa, Turkey
Health Science Faculty-Psychiatric Nursing Department
Phone: +90 532 7764843
e-mail: arkanburcu@yahoo.com
arkanburcu@gmail.com

Fwd: Sabır ölçeği Gelen Kutusu x

Burcu Arkan <arkanburcu@gmail.com> 12 Kas 2019 Sal 11:08

Alıcı: ben

İngilizce > Türkçe Metni çevir İngilizce için kapat

---------- Forwarded message ---------
Gönderen: Ayşe Elikşik BioBid <ayseeliacik@gmail.com>
Date: 11 Kas 2019 Pzt, 04:58
Subject: Sabır ölçeği
To: arkanburcu@gmail.com <arkanburcu@gmail.com>

Memnun olduk konuya ilgilinizden dolayı iyi çalışmalar

sabir ölçeği.docx

9. TEŞEKKÜR

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen, tezimin her aşamasında yol göstererek, anlayışlı ve destekleyici tutumuyla çalışmamın gelişmesini sağlayan değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Burcu Arkan'a

Tezimin analiz aşamasında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Güven Özkaya'ya,

Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesindeki tüm hocalarıma ve tezimin verilerinin toplanmasına yardımcı olan tüm öğrencilere,

Tüm eğitim hayatımda olduğu gibi yüksek lisans eğitimimde de sevgileri ve destekleriyle her zaman yanımda olan canım aileme ve Özdal ailesine ayrıca tez sürecimde gerek bilgisi gerek motivasyonuyla bana destek olan kuzenime,

Tez aşamasında desteğini esirgemeyen mutluluğumu ve üzüntümü birlikte yaşadığımız canım eşime ve en büyük teşekkürü karnımda büyüttüğüm desteğini içtenlikle hissettiğim çekirdek aile olmamızı sağlayacak olan canım oğlum Ediz'ime,

Tüm içtenliğimle, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

10. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Elif Özdal
Doğum Yılı: 1993
Doğum Yeri: Kazakistan
Telefon: 05378475112
E-mail: 201310162e@gmail.com

Eğitim:

2016 – Halen Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans), Bursa
2015-2016 Uludağ Üniversitesi (Pedagojik Formasyon), Bursa
2013 – 2016 Uludağ Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Bursa
2011-2013 Anadolu Üniversitesi Yunus Emre MYO (Yaşlı Bakım Programı), Eskişehir
2007 – 2011 Nilüfer Nur-Hayati Kurtcan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Bilişim Teknolojileri Alanı), Bursa

İş Deneyimi:

2016-2018 Bursa Özel Çekirge Kalp Aritmi Hastanesi, Kardiyoloji Servis Hemşireliği
2018-2020 Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kalp Merkezi, Günübirlik Ayaktan Anjio Servis Hemşireliği
2020- Halen Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sürveyans Birimi, Sürveyans Hemşireliği